

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Bakalářská práce

**Aktéři a jejich aktivity v rozvoji lokality
(SDH Mukařov, Tehovec a Všestary)**

Tereza Schreinerová

© 2018 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Tereza Schreinerová

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Aktéři a jejich aktivity v rozvoji lokality (SDH Mukařov, Tehovec a Všestary)

Název anglicky

Participants and their activities in local development (SDH Mukařov, Tehovec a Všestary)

Cíle práce

Hlavním cílem bakalářské práce je pomocí studia příslušných teoretických konceptů o regionálním rozvoji a empirického šetření zjistit, zda a jaký vliv mají Sbory dobrovolných hasičů, tj. SDH Mukařov, SDH Tehovec a SDH Všestary (jako lokální aktéři) na lokální život a lokální společenství ve sledovaných obcích.

Metodika

Teoretická část bakalářské práce (jako předpoklad a opora pro zpracování části empirické), vychází z prostudování teoretické literatury, odborných zdrojů, pramenů, kronik, materiálů a dokumentů vztahujících se ke sledované problematice tak, aby bylo vymezeno základní pojmosloví zahrnující zejména rozvoj venkova, rozvoj regionů, lokální aktérství a spolkovou činnost. Propojení teoretické a empirické části bakalářské práce tvoří sekundární a komparativní analýza dat o aktérech a jejich aktivitách ve sledované lokalitě (tj. zahrnující zejména obce Mukařov, Tehovec a Všestary) v rámci které je zájem soustředěn především na činnost a aktivitu SDH Mukařov, SDH Tehovec a SDH Všestary. Navazující, empirickou část tvoří polostandardizované rozhovory o vlivu činnosti členů SDH Mukařov, SDH Tehovec a Všestary na život v obcích, ve kterých působí a na její rozvoj, a to nejprve se členy sledovaných SDH Mukařov, SDH Tehovec a SDH Všestary, ale také s profesionálními hasiči ze stanice HZS Říčany, se kterými spolupracují. Data, získaná terénním šetřením budou zpracována, analyzována, vyhodnocena a interpretována.

Doporučený rozsah práce

30 – 40 stran textu

Klíčová slova

regionální rozvoj, rozvoj obce, Sbory dobrovolných hasičů, aktér, aktivita, spolková činnost, spolupráce, spolek, venkov, region

---

Doporučené zdroje informací

BINEK, J., SVOBODOVÁ, H., HOLEČEK, J. a kol.: Synergie ve venkovském prostoru – Aktéři a nástroje rozvoje venkova. 1. vyd. Brno: Garep, spol. s.r.o., 2009.

BLAŽEK, Jiří, UHLÍŘ, David.: Teorie regionálního rozvoje. Nástin, kritika, klasifikace. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2002.

Dokumenty o regionálním rozvoji (např. Strategie regionálního rozvoje ČR).

WOKOUN, R.: Regionální rozvoj a jeho management v České republice. První vydání. Praha: Oeconomica, 2007.

Zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, Zákon č.248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje.

Předběžný termín obhajoby

2017/18 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Lucie Kocmánková Menšíková, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 28. 2. 2018

prof. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 2. 3. 2018

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 12. 03. 2018

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Aktéři a jejich aktivity v rozvoji lokality (SDH Mukařov, Tehovec a Všestary)" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 15.3.2018

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala mé vedoucí práce Ing. Lucii Kocmánkové Menšíkové, Ph.D. za cenné rady, vstřícnost a odborné vedení mé práce. Poděkování také patří členům sborů dobrovolných hasičů v Mukařově, Tehovci a Všeštech za spolupráci a poskytnutí informací.

Aktéři a jejich aktivity v rozvoji lokality (SDH Mukařov, Tehovec a Všestary)

Abstrakt

Cílem bakalářské práce je porovnání a zhodnocení významu aktivity členů SDH v Mukařově, Tehovci a Všestarech jako lokálních aktérů. Teoretická část práce je věnována regionální politice České republiky a Evropské unie a právnímu rámci, který představuje legislativní oporu regionálního rozvoje a dále aktérům regionálního rozvoje, jejich vymezení a charakteristice.

V rámci sekundární a komparativní analýzy dat o činnosti SDH Mukařov, Tehovec a Všestary je porovnána a zhodnocena personální a materiální vybavenost sborů, jejich aktivita v samosprávném řízení obce, úspěšnost při žádosti o dotační tituly a v neposlední řadě uveden výčet aktivit, které představitelé daných sborů v obci pořádají.

Empirická část práce je věnována polostrukturovaným rozhovorům s vybranými představiteli daných SDH a HZS Říčany. V této části práce je ověřována míra aktivity jednotlivých aktérů a dopady jejich činnosti na rozvoj lokality. Dále jsou zjišťovány důvody, vedoucí k rozdílným postupům jednotlivých aktérů v jejich spolkové činnosti.

Po vyhodnocení zjištěných dat a rozhovorů lze usoudit, že představitelé všech tří sledovaných sborů ve své obci pořádají společenské akce, kdy nejnavštěvovanější jsou jednoznačně akce pro rodiny s dětmi. Četnost akcí byla zpracována na základě rozhovorů s představiteli sledovaných SDH a informací získaných z jejich webových stránek. Aktivní v obecním zastupitelstvu jsou zástupci SDH Mukařov a Tehovec, SDH Všestary se do dění obce prostřednictvím členství v zastupitelstvu nezapojuje. Míra aktivity v zastupitelstvech obcí byla porovnána na základě informací získaných ze stránek Českého statistického úřadu a rozhovorů s představiteli sledovaných SDH. SDH Mukařov za posledních 8 sledovaných let úspěšně žádal prostředky ze tří titulů a získal tak celkem 3,6 miliónu,- Kč. SDH Tehovec získal také ze tří titulů částku celkem 564 132,- Kč a SDH Všestary z jednoho dotačního titulu získal 190 156,- Kč. Úspěšnost SDH v žádostech o dotační tituly se následně odráží na jeho vybavenosti. Z rozhovorů je patrná vysoká míra spolupráce jak mezi představiteli SDH Mukařov, Tehovec a Všestary, tak mezi představiteli sledovaných sborů a příslušníky HZS Říčany.

Klíčová slova: Regionální rozvoj, rozvoj obce, Sbory dobrovolných hasičů, aktér, aktivita, spolková činnost, spolupráce, spolek, venkov, region.

Participants and their activities in local development (SDH Mukařov, Tehovec a Vřestary)

Abstract

This bachelor thesis aims to compare and evaluate the importance of volunteer fire department (VFD) members' activities in Mukařov, Tehovec and Vřestary as local actors. The theoretical part is dedicated to the regional policy of the Czech Republic and the European Union and to the legal framework that represents the legal support of regional development. It is also dedicated to the actors of regional development, their definition and their characteristics.

The secondary, comparative analysis of the VFD activities in Mukařov, Tehovec and Vřestary consists of the comparison and evaluation of the personnel and material equipment of the individual departments, as well as their participation in the self-governing municipal administration, their success in the application for subsidy titles, and last but not least the list of activities organized by their representatives in their municipalities.

The empirical part of the thesis is dedicated to semi-structured interviews with selected representatives of the Říčany VFD and FRS (fire rescue service). The level of the individual actors' participation and the impact of their activities on the local development is analyzed. Furthermore, the reasons for the individual actors' different approaches to their federal activities are identified.

Having evaluated the findings and interviews, it can be concluded that community social events are organized by representatives of all three volunteer fire departments, with events aimed at families with children being the most popular. The analysis of the frequency of the events was based on interviews with VFD representatives and information obtained from their websites. While Mukařov and Tehovec VFD representatives participate in their municipal councils, the Vřestary VFD is not involved in municipal activities through the municipal council membership of its representatives. The comparison of the level of activity in municipality councils was based on information obtained from the Czech Statistical Office's website and interviews with VFD representatives.

In the last 8 years, the Mukařov VFD has successfully requested funds from three subsidy titles, gaining a total of CZK 3.6 million. The Tehovec VFD has also received a total of CZK 564,133 from three subsidy titles, and the Vřestary VFD received CZK 190,156 from one subsidy title. Their success in receiving subsidy titles is then reflected in their

facilities. The interviews show a high level of cooperation between Mukařov, Tehovec and Vřestary volunteer fire departments, as well as among their representatives and the Říčany FRS members.

Keywords: regional development, community development, voluntary fire departments, actor, activity, federal activity, cooperation, association, countryside, region

Obsah

1 Úvod.....	12
2 Cíl práce a metodika	13
2.1 Cíl práce	13
2.2 Metodika	13
3 Regionální rozvoj a rozvoj venkova	14
3.1 Exogenní a endogenní rozvoj regionů a venkova	15
3.2 Teorie regionálního rozvoje	17
3.2.1 Institucionální směry.....	17
3.2.2 Současné (eklektické) období regionální politiky	18
3.3 Regionální politika Evropské unie	19
3.3.1 Principy regionální politiky EU	20
3.3.2 Základní dokumenty regionální politiky EU	20
3.3.1 Evropské strukturální a investiční fondy	21
3.3.2 Regionální operační programy.....	22
3.4 Regionální politika České republiky.....	22
3.4.1 Základní dokumenty regionální politiky ČR	22
3.4.2 Čerpání finančních prostředků z národních dotací	24
3.4.3 Klasifikace území v EU (se zřetelem na ČR)	25
3.4.4 Typologie regionů dle SRR 2014-2020	27
4 Aktéři regionálního rozvoje	28
4.1 Klasifikace aktérů regionálního rozvoje	30
4.1.1 Aktéři regionálního rozvoje na nadnárodní úrovni.....	30
4.1.2 Aktéři regionálního rozvoje na národní úrovni.....	30
4.1.3 Klíčoví aktéři regionálního rozvoje na lokální úrovni.....	34
4.2 Začlenění SDH a JSDHO v systému státní správy a samosprávy	36
4.2.1 Rozdíl mezi sborem dobrovolných hasičů a jednotkou sboru dobrovolných hasičů obce	36
4.2.2 Výjezdové kategorie jednotek požární ochrany.....	37
5 Sekundární a komparativní analýza dat o aktérech a aktivitách pořádaných SDH Mukařov, Tehovec a Všestary	40
5.1 Základní charakteristika obcí Mukařov, Tehovec a Všestary	40
5.1.1 Základní údaje o obcích Mukařov, Tehovec a Všestary.....	40
5.1.2 Vybavenost obcí Mukařov, Tehovec a Všestary	42

5.1.3	Ostatní sdružení a spolky v obcích Mukařov, Tehovec a Všešary	42
5.2	Základní charakteristika SDH Mukařov, Tehovec a Všešary	44
5.2.1	Vybavenost SDH Mukařov, Tehovec a Všešary	45
5.3	Činnosti a pořádané aktivity SDH Mukařov, Tehovec a Všešary	47
5.4	Míra aktivity sledovaných SDH při samosprávném řízení obcí	49
5.5	Čerpání finančních prostředků z dotačních titulů a obecního rozpočtu	50
5.6	Souhrn zjištění učiněných pomoci sekundární a komparativní analýzy dat o aktivitách SDH Mukařov, Tehovec a Všešary	53
6	Empirické šetření o činnosti SDH Mukařov, Tehovec, Všešary	54
6.1	Základní charakteristika dotazovaných	54
6.2	Analýza dat získaných pomocí polostrukturovaných rozhovorů	55
6.2.1	Otázky pro současného a bývalého velitele stanice HZS Říčany	55
6.2.2	Otázky pro zástupce jednotlivých SDH	57
6.3	Spolupráce JSDHO a HZS	59
6.4	Výsledky vlastního empirického šetření	60
7	Závěr	61
8	Seznam použitých zdrojů	65
8.1	Knižní zdroje	65
8.2	Zákony	66
8.3	Ostatní zdroje	66
8.4	Internetové zdroje	66
9	Přílohy	68
9.1	Úplný přepis rozhovorů	68

Seznam obrázků

Obrázek 1	Poloha obcí na mapě	41
-----------	---------------------------	----

Seznam tabulek

Tabulka 1	Komparace cílů Strategie regionálního rozvoje 2007-2013 a 20014-2020 ..	23
Tabulka 2	Členění regionů dle NUTS	25
Tabulka 3	Typy venkovských oblastí dle metodiky OECD	26
Tabulka 4	Vymezení území dle Eurostatu	27
Tabulka 5	Dělení aktérů	32
Tabulka 6	Základní typologie Neziskových organizací	33

Tabulka 7 Operační hodnota jednotek PO dle kategorií.....	38
Tabulka 8 Základní údaje o obcích Mukařov, Tehovec a Všestary.....	41
Tabulka 9 Vybavenost obcí Mukařov, Tehovec a Všestary	42
Tabulka 10 Ostatní sdružení a spolky v obcích Mukařov, Tehovec a Všestary	43
Tabulka 11 Kategorie JPO SDH Mukařov, Tehovec a Všestary.....	44
Tabulka 12: Charakteristika SDH Mukařov, Tehovec a Všestary.....	44
Tabulka 13 Vybavenost SDH Mukařov, Tehovec a Všestary	45
Tabulka 14 Počet výjezdů JSDHO Mukařov, Tehovec a Všestary	47
Tabulka 15 Činnosti a aktivity SDH Mukařov, Tehovec a Všestary.....	47
Tabulka 16 Výsledky voleb do zastupitelstev obcí Mukařov, Tehovec a Všestary	49
Tabulka 17 Čerpání finančních prostředků z dotačních titulů SDH Mukařov, Tehovec a Všestary.....	50
Tabulka 18 Souhrn finančních prostředků získaných z dotačních titulů	52
Tabulka 19 Finanční rozpočty SDH na rok 2017 a 2018	52
Tabulka 20 Otázky pro současného a bývalého velitele stanice HZS Říčany	54
Tabulka 21 Otázky pro členy daných SDH	54
Tabulka 22 Základní charakteristika dotazovaných č. 1.....	54
Tabulka 23 Základní charakteristika dotazovaných č. 2.....	55
Tabulka 24 Odpověď na otázku č. 1 (příslušníci HZS).....	55
Tabulka 25: Odpověď na otázku č. 2 (příslušníci HZS).....	56
Tabulka 26 Odpověď na otázku č. 3 (příslušníci HZS).....	56
Tabulka 27 Odpověď na otázku č. 1 (zástupci SDH).....	57
Tabulka 28 Odpověď na otázku č. 2 (zástupci SDH).....	57
Tabulka 29 Odpověď na otázku č. 3 (zástupci SDH).....	58
Tabulka 30 Odpověď na otázku č. 4 (zástupci SDH).....	58
Tabulka 31 Odpověď na otázku č. 5 (zástupci SDH).....	59

1 Úvod

Tato bakalářská práce se bude zabývat činností sborů dobrovolných hasičů (dále jen SDH) a jednotek sborů dobrovolných hasičů (dále jen JSDHO) v obcích Mukařov, Tehovec a Všestary. Základním výzkumným úkolem práce je posoudit, jakou měrou se podílí členové organizace, založené na dobrovolnickém principu se základním úkolem pomáhat nezištně druhým, na kvalitě života v jednotlivých obcích a jakou měrou přesahuje jejich aktivita původní obsahový rámec organizace.

Práce bude výše zmíněné sbory sledovat a porovnávat v několika oblastech, jako je požární ochrana, podílení se na kulturním životě v obci, či výchově mládeže a v neposlední řadě i v oblasti spolupráce na rozvoji obce. Cílem je posoudit podíl sborů na rozvoji obce a regionu. Jedním z prostředků bude dále analýza spolupráce mezi SDH a profesionálními hasiči. Odborný pohled bude poskytnut příslušníky Hasičského záchranného sboru Středočeského kraje – stanice Říčany, kteří se SDH a JSDHO výše zmíněných obcí pravidelně spolupracují a zejména u JSDHO vedou jejich odbornou přípravu a cyklické školení.

Zhodnocením výjezdové činnosti za jednotlivé roky jsou podklady statistického sledování událostí HZS Středočeského kraje, které přesně zaznamenává výjezdovou činnost jednotlivých JSDHO. Samostatnou kapitolou je hodnocení úspěšnosti jednotlivých JSDHO při podávání žádostí o dotační prostředky na podporu vlastní činnosti a schopnost obce nalézt v rozpočtu prostředky pro činnost sborů. Stáří zásahové techniky a rozsah vybavení pro zásahovou činnost JSDHO také ukazuje poměrně přesně míru aktivity sboru v dané oblasti. S tím bezprostředně souvisí aktivita členů sborů, kteří jsou zároveň obecními zastupiteli, volení vlastní členskou základnou. Tím, že má většina sborů „svého“ zastupitele v obecním zastupitelstvu, může lépe prosazovat své zájmy a kontrolovat činnost obce v oblasti žádostí o dotace a při případných nákupech vybavení a techniky. Tato oblast bude v práci také sledována a porovnáována jako samostatná kapitola. Další oblastí srovnání bude rozbor personálního obsazení SDH a JSDHO. Srovnán bude nejen počet členů, ale i schopnost jednotlivých sborů do budoucna doplňovat členskou základnu z mládeže. Obraz činnosti sborů doplní rozhovor se současným a bývalým velitelem Stanice HZS Říčany, který sbory metodicky vede a jednotky také řídí u případů většího rozsahu, je tedy schopen porovnat práci jednotek v operační činnosti. Fungování a působení SDH a JSDHO v jednotlivých obcích doplní rozhovor se zástupci daných SDH, kteří ve sborech působí již několik let a mají tak přehled o skutečnostech, které se z jiných zdrojů nedají zjistit.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem bakalářské práce je zjistit a porovnat, zda a jaký vliv mají Sbory dobrovolných hasičů v Mukařově, Tehovci a Všestarech, jako lokální aktéři na lokální život a lokální společenství. Porovnání aktivity uvedených sborů vychází z činností, které bez finančního ohodnocení vykonávají ve prospěch obce a podílí se tak na jejím udržování a rozvoji. Dále jsou porovnány jejich vlastní projekty činností, které Sbory organizují ve prospěch obcí, v nichž působí. Projekty se rozumí pořádání kulturních akcí pro obyvatele, výchova mládeže a pořádání okrskových soutěží. Dalším cílem je sledování vztahu mezi aktivitou jednotlivých SDH v oblasti rozvoje regionu a kvalitou prováděné činnosti pro kterou je SDH založen, tedy požární ochranou vymezeného území.

2.2 Metodika

Cílem teoretické části práce je na základě odborné literatury a dokumentů vztahujících se k problematice, vymezit základní rámec a pojmosloví spojená s regionálním rozvojem, lokálním aktérstvím a činností Sborů dobrovolných hasičů. Tím bude vytvořen teoretický rámec jako opora pro následující, empirickou část práce.

Navazující sekundární a komparativní analýza dat, která se v úvodu zaměřuje na základní charakteristiku obcí a sledovaných sborů dobrovolných hasičů, jako regionálních aktérů. Aktivity, které představitelé SDH Mukařov, Tehovec a Všestary vykonávají ve svých obcích budou komparovány na základě předem zjištěných a zpracovaných informací. Zdrojem informací pro tuto část práce představují znalosti a zkušenosti členů SDH a příslušníků HZS Říčany získané z neformálních rozhovorů a doplněné o informace dostupné na webových stránkách sledovaných SDH.

Empirickou část tvoří polostandardizované rozhovory o vlivu představitelů SDH Mukařov, Tehovec a Všestary na život v obci a její rozvoj, nejprve se členy sledovaných SDH, ale také s profesionálními hasiči ze stanice HZS Říčany, se kterými spolupracují a kteří jsou schopni odborně vyhodnotit kvalitu činnosti JSDHO. Míra vlivu sledovaných SDH na rozvoj lokality je tak měřena a komparována pomocí dat získaných na základě polostrukturovaných rozhovorů. Získaná data budou zpracována, analyzována, vyhodnocena a interpretována.

3 Regionální rozvoj a rozvoj venkova

„Pojem rozvoj má výrazné hodnotící zabarvení. Dosahování, či zajišťování rozvoje je považováno za žádoucí, zatímco stagnace, či dokonce úpadek jsou nežádoucí stavy. Nejtypičtěji se pod pojmem rozvoj rozumí pohyb žádoucím směrem, pozitivní vzestup či růst, obecně pozitivní sociální změna“ (Bernard, 2010, str. 17).

Pod pojmem regionální rozvoj si lze představit hned celou řadu definic. Důležité je, ujasnit si úhel pohledu na daný pojem. Pro účely této práce se nabízí následující definice regionálního rozvoje: *“Z praktického úhlu pohledu regionální politiky jde o zavedený pojem označující cílenou, strategicky zaměřenou a koordinovanou snahu místních aktérů, orientovanou na zlepšení místní sociální, ekonomické a environmentální úrovně a celkové kvality života místních obyvatel” (Stejskal & Kovárník, 2009, str. 26).*

Regionalizace (z latinského regio = hranice, světová strana, spravovaný kraj), znamená rozdělení míst či oblastí, které tvoří určité území, do regionů dle specifických hledisek. Jedním z případů regionalizace je členění území pro výkon samosprávy. To, jak je země administrativně členěna, je dáno vývojem etnických a kulturních zvyků jejích obyvatel (Velký sociologický slovník, 1996, str. 916).

Region je ohraničené místo, či oblast, kde jsou hranice určeny charakteristickými vlastnostmi daného místa. Takto určená hranice následně tvoří určitou společenskou konstrukci. Regionem se obecně rozumí jednotky, které od sebe lze vzájemně odlišit a rozložit na ně prostorové uspořádání dnešního společenství lidí. Region je předmětem regionalistických studií (Hudečková, Lošťák, Ševčíková, 2010, str. 24).

Venkov je obydlené místo, které se nachází mimo městské oblasti. V porovnání s městem se často zaměřuje na zemědělství a přírodu a má menší počet obyvatelstva. Venkov je charakteristický sídlištní jednotkou ve formě vesnice, která často bývá pokládána za synonymum venkova. Venkov má specifický typ tzv. venkovské komunity, označované jako protiklad k městské komunitě.

Mezi charakteristické znaky venkova patří vzájemná sociální závislost, malý rozsah profesních příležitostí, silný důraz na tradice, nepružnost v souvislosti se změnami. Klesá

počet venkovských oblastí, ve kterých lze všechny zmíněné znaky nalézt. Stává se tak díky snižování rozdílů mezi městem a venkovem (Velký sociologický slovník, 1996, str. 1380).

Obec je základní územní samosprávné společenství občanů. Území obce je dáno jejími hranicemi. V právních vztazích vystupuje pod svým jménem, na vlastní zodpovědnost a její povinnosti je hájit veřejný zájem. Má na starosti rozvoj svého území a uspokojování požadavků obyvatel. Správu obecních záležitostí vykonává v samostatné působnosti, kdy orgány státu a krajů mohou vstupovat do samostatné působnosti obce pouze v zákonem stanovených případech. Příslušným orgánům obce je svěřen výkon státní správy v přenesené působnosti (zákon č. 128/2000 Sb. o obcích).

Lokalita jako pojem, je spojena se dvěma teoretickými směry. Anthony Giddens ve svých dílech, slovo lokalita definuje jako místo lokalizované sociální interakce, kdy konkrétní interakce, zavedené chování a způsoby jednání aktérů, vytvářejí a přetvářejí prostor a jeho povahu. Druhá, tedy marxistická teorie, lokalitu definuje jako prostorovou výslednici vzniklých společenských a kapitálových vztahů (Blažek, Uhlíř, 2002, str. 146).

3.1 Exogenní a endogenní rozvoj regionů a venkova

Politika regionálního rozvoje venkova Evropské unie se od 80. let 20. století přeměrovala z exogenního rozvoje, který je zaměřen na podporu zemědělství, na endogenní rozvoj, zaměřený spíše na vnitřní zdroje a na lokální aktérství (Bernard, 2010, str. 13).

Slovo endogenní znamená vnitřní, je tedy rozvíjen vnitřní potenciál regionu. Pro endogenní regionální rozvoj platí, že musí být stanoven cíl, strategie a opatření, které zohlední strukturu a potenciál daného regionu a zároveň podpoří tento region v jeho nezávislosti. (Skokan, 2004, str. 20).

Endogenní regionální rozvoj je řízen v dané lokalitě, řízení je tedy decentralizované, tzn. moc je přenesena na lokální úřady. K regionálnímu rozvoji dochází na základě sociální inovace a vnitřních zdrojích jednotného charakteru. Hospodářský potenciál regionu představuje lidský kapitál. V endogenním přístupu je dán důraz na lokalitu, kdy je vybrána výroba lokálních firem z hlediska prostředí (Hudečková, Lošťák, Ševčíková, 2010, str. 84).

Faktory endogenního regionálního rozvoje přímo souvisí s aktéry rozvoje a s jejich aktivitou, tzn. migrací a vytvářením sociálních sítí. Představují rámec okolností a nástrojů

působících na rozvoj venkova, které nemohou být ovlivněny regionálními aktéry. Lze si pod tím představit polohu obce, či stávající legislativu. (Bínek, Svobodová, Holeček, 2009, str. 24-25).

Endogenní regionální rozvoj je charakteristický důrazem na lidské zdroje a lidskou iniciativu. Rozvoj regionu a budování místní komunity je podmíněno existencí institucí, které zajišťují každodenní potřeby, jako je zaměstnání a sdružování obyvatel. Co se týče malých obcí v České republice, tak v nich sice je nízký počet obyvatel a rozvojových aktérů, ale na druhou stranu disponují místní samosprávou, která má na starosti místní rozvoj, k čemuž jí slouží finanční prostředky k tomu určené. Menší obce jsou také charakteristické větší pospolitostí a vzájemnou solidaritou (Bernard, 2010, str. 13-16).

Exogenní regionální rozvoj je řízen z centra, kde je soustředěována moc centrálních úřadů, platí tedy, že způsob jeho řízení je centralistický. Hlavní zdroje regionálního rozvoje jsou vnější ekonomické zásahy a technické inovace. Region hospodaří primárně s externími úsporami a s úsporami z pracovních nákladů. Investice jsou směřovány do technickoekonomických oblastí. V exogenním přístupu je dán důraz na globalitu, kdy jsou výrobní faktory umístěny s ohledem především na velké firmy (Hudečková, Lošťák, Ševčíková, 2010, str. 84).

Teorie exogenního regionálního rozvoje se zpravidla dělí do dvou skupin, a to na teorii rovnovážného rozvoje a polarizační teorii. Pro obě teorie platí, že jsou založeny na přístupu seshora-dolů a impulsy rozvoje jsou dány od centra k okrajové části území. Pro teorii rovnovážného rozvoje je charakteristické, že v konečné fázi růstu regionu a rozvojových procesů jsou tyto dva procesy v ekonomické rovnováze, avšak jejich vyvození bylo doprovázeno takovými předpoklady, které jsou jen těžko uskutečnitelné v reálném životě. Předpokladem polarizační teorie je myšlenka, že ekonomický rozvoj a růst probíhají odlišně, ať už v odvětví či v regionu. Teorie jsou tříděny z mnoha pohledů a přístupů, odvětvové polarizaci se věnoval například Joseph A Schumpeter, růstovým pólům zase José Ramon Lasuén.

Výše zmíněné teorie se dnes již neuplatňují, protože model centrum-periferie vyvrací myšlenka, že rozvojové podněty pochází z regionů, které byly exogenním regionálním rozvojem považovány za periferní oblast (Skokan, 2004, str. 18-20).

3.2 Teorie regionálního rozvoje

„Teorie představuje základní formu uspořádání vědeckého poznávání, jakýsi organizační nástroj, který nám umožňuje osvětlit určitou oblast reality, vysvětlit její souvislost s jinými. Metodologie je pak věda, která zkoumá způsob a základní principy, jimiž se řídí tvorba teorií a výzkumných postupů, jakož i základní premisy, ze kterých tvorba teorií vychází a je proto i nezbytným vodítkem při hodnocení teorií“ (Blažek, Uhlíř, 2002 str. 19).

Teorií regionálního rozvoje existuje celá řada a nahlíží na regionální rozvoj z různého úhlu pohledu a z různého pojetí. Vybrala jsem teorie, které jsou tématu práce nejbližší.

3.2.1 Institucionální směry

Hlavním představitelem institucionální ekonomie je Richard Nelson, americký ekonom, který definoval tři problematické okruhy, které brání hospodářskému růstu regionů. Jsou jimi technologie a technologické inovace, pojetí firmy a instituce. Institucionální teorie se zabývají výše jmenovanými problematickými okruhy a definují tím příčiny regionálních nerovnoměrností a odvrací se od všeobecných a nekonkrétních teorií. K rozvoji institucionálního směru došlo až od 80. let 20. století, v současnosti představuje stabilně se vyvíjející směr. Podstatou tohoto směru je, že není potřeba všechny rozdíly odstraňovat, nebo vyrovnávat, občas se totiž dají využít ve prospěch něčeho užitečného.

Co se týče regionální politiky, tak se institucionální teorie zabývají spoluprací aktérů, podporou jejich připravenosti reagovat na určité změny a vznikem místních podnikatelských subjektů. K tomu lze využít úřední moc, či vzájemnou spolupráci veřejného a soukromého sektoru. Finanční prostředky by měly být směřovány do vzdělání, výzkumu a životního prostředí.

Jednou z institucionálních teorií je Teorie sociokulturního prostředí a konkurenceschopnosti regionů – síť kontaktů a regionální „zakořenění“. Je velký počet možností, jak řídit a formovat firmy, které se navzájem liší. Existují však obecné principy, jak co nejlépe organizovat výrobu firmy. Principy představují hlavně aglomerace většího počtu firem s alespoň podobným zaměřením, které si sice konkurují, ale zároveň navazují určitý druh spolupráce. Aglomerace a spolupráce přináší nové inovace díky předávání informací a znalostí vztahujících se k zaměření firem. V souvislosti s výkonnou

ekonomikou je důležitá vzájemná spolupráce, jak mezi firmami, tak mezi firmou a zaměstnancem. Tím vznikají sítě kontaktů, které mají různou míru kvality a důvěry a v těchto sítích se odehrávají ekonomické transakce. Ekonomické subjekty jsou tak zapojeny do sítí kontaktů a jsou v nich „zakořeněny“, záleží tak na formě „zakořenění“, které předurčuje hospodářskou úspěšnost a bezproblémovost uskutečněných transakcí. Existence sítí a zakořenění není vždy pouze pozitivní a prospěšná, je potřeba detailně nahlížet na konkrétní formu zakořenění aktérů.

Další významnou teorií je teorie učících se regionů: interpretace, reflexivita a moc. Základní myšlenka teorie je postavena na úvaze, že konkurenceschopnost je založená na znalostech, schopnostech se učit a ochotě vytvářet kulturní klima podporující inovace. Konkurence není spojována s cenou, ale se stálým přísunem nových technologií. Teorie však nemá sloužit jako manuál, jak dojít k regionálnímu rozvoji, pouze analyzuje možné situace a zdůvodňuje jejich příčiny¹.

Institucionální směry chápou místní instituce, sítě kontaktů a další druhy vztahů jako výsledek kulturního a historického vývoje regionů. Změna úředního rámce může nastat v případě zapojení individuálních přístupů při řešení problému v konkrétních regionech (Blažek, Uhlíř, 2002, str. 149-163).

3.2.2 Současné (eklektické) období regionální politiky

Současné období regionální politiky lze datovat od 70. let 20. století do současnosti. Sám název současného období regionální politiky vypovídá o jeho rozmanitosti, jelikož čerpá z několika regionálních přístupů.

Toto období je typické tím, že stimuluje lokální iniciativu soukromého i veřejného sektoru a současně rozvíjí vzájemnou spolupráci jedinců obou sektorů. Důraz je kladen hlavně na lokální rozvoj, tedy na podporu lidské iniciativy se do rozvoje zapojit. Za pomoci nespočtu možných nástrojů jsou snižovány rozdíly mezi regiony a rozvíjena jejich spolupráce. Můžeme si povšimnout i sledování a kontroly průběhu podpůrných programů a jejich následného hodnocení.

---

¹ Teorie řadicí se rovněž do institucionálních směrů, je teorie výrobních okrsků a flexibilní specializace. Její autoři jsou italské ekonomové Bagnasco, Becattini a Brusco. Podařilo se jim analyzovat fungující styl vedení výroby v podnicích, trhu práce a místních organizací v regionech „třetí Itálie“. Třetí Itálií se označují místa, která se neřadí mezi klasické průmyslové oblasti. V poválečném období se v nich rozmohly malé a střední podniky díky vzájemné spolupráci a pospolitosti místních obyvatel. Mělo to za následek nečekaný hospodářský růst.

Vztah mezi regionálním rozvojem a malými a středními firmami je nepopiratelný. Přínos představují pracovní možnosti, schopnost firem měnit podnikatelské klima regionu a udržování určité úrovně konkurenceschopnosti. Malé a střední firmy jsou však znevýhodněné nedostatkem informací, ať už o situaci na trhu, či nových inovacích.

Podnikatelské aktivity jsou podporovány (ať už na místní, či regionální úrovni) ve formě tvorby podmínek fungování a rozvoje místních firem a vzniku firem nových. Podnikatelé jsou podporováni pomocí nástrojů, jako je například poskytnutí nevyužívaných prostorů, poradních služeb anebo úlevy v případě daně z nemovitostí a místních poplatků. Tím mají být podpořeny vztahy mezi orgány státní správy a podnikateli.

Lokální iniciativu představují dále společné podniky soukromého a veřejného sektoru, kdy veřejný a soukromý sektor spolupracuje na uskutečnění určitých projektů a obě strany nabízejí prostředky a možnosti, kterými druhá strana nedisponuje. K příznivému regionálnímu rozvoji dochází i díky regionálním rozvojovým programům, které do rozvoje daného regionu zapojují lokální aktéry. Aktéři se touto cestou mohou podílet na rozvoji regionu. Cílem rozvojových programů by nemělo být získání a využití finančních prostředků, ale uskutečnění efektivní rozvojové akce (Blažek, Uhlíř, 2002 str. 167-173).

3.3 Regionální politika Evropské unie

„Regionální politika je v Evropě obecně chápána jako činnost, jejímž úkolem je přispívat ke snižování rozdílů mezi úrovněmi rozvoje jednotlivých regionů a zabezpečení jejich harmonického rozvoje“ (Binek, Svobodová, Holeček, 2009, str. 26).

Regionální politika EU je založena na principu solidarity. Svou strategickou investiční politikou se zaměřuje na podporu regionů, zejména těch méně rozvinutých. Cílem je zvýšit konkurenceschopnost regionů s nižším ekonomickým výkonem. Na regionální politiku připadá přibližně třetina rozpočtu EU a je tak hlavním investičním nástrojem Evropské unie.

Obecně je regionální politika EU prezentována jako politika soudržnosti, jejímž základním principem je prohloubení hospodářské, sociální a územní soudržnosti jednotlivých regionů, jež jsou konečnými příjemci investic programů (Politiky Evropské unie: Regionální politika, 2014, str. 3).

3.3.1 Principy regionální politiky EU

Jednotlivé investiční projekty a všeobecně čerpání finančních prostředků ze strukturálních fondů je založeno na principech regionální politiky EU.

Princip solidarity je v myšlence, že hospodářsky vyspělejší státy poskytují finanční prostředky státům méně vyspělým. Princip Subsidiarity představuje potřebu naplňování cílů od nejnižší úrovně k té nejvyšší. Principem koncentrace se myslí rozvoj zaostalých regionů prostřednictvím projektů splňujících podmínky a díky tomu dosažení co nejefektivnějšího růstu. Princip partnerství vyjadřuje nutnou spolupráci na všech správních úrovních, tak aby docházelo k efektivnímu přerozdělování finančních prostředků ze strukturálních fondů. Dle principu programování musí být dáno časové rozvržení, na základě něhož bude z fondů čerpáno, to mají na starosti vlády členských zemí EU. Princip adicionality vyjadřuje, že finanční příspěvky EU mají být pouze doplňkové. Stěžejní část finančních prostředků mají vynaložit členské státy a jejich výdaje nesmí být snižovány. Princip monitorování a vyhodnocování zajišťuje sledování a následné vyhodnocování uskutečněných kroků a to, zda se s finančními prostředky hospodaří efektivně. Je hodnocen odhadovaný dopad projektu před samotným schvalováním, jeho uskutečnění a přínos po jeho realizaci (Stejskal & Kovárník, 2009, str. 40-41).

3.3.2 Základní dokumenty regionální politiky EU

Strategie Evropa 2020

Strategie Evropa 2020 (dále jen „strategie“) nahradila v roce 2010 Lisabonskou smlouvu. Mezi priority Strategie patří inteligentní růst, udržitelný růst a růst podporující začlenění. Evropa by měla mít silnou a udržitelnou ekonomiku, podporovat začleňování a měla by se pokusit o zvýšení zaměstnanosti, produktivity a soudržnosti. Cíle Strategie jsou zaměřeny na vysokou zaměstnanost, investování do výzkumu a vývoje, zaměřují se na klima a energii, postupné zvyšování úrovně vzdělání obyvatel a omezení počtu osob ohrožených chudobou. Předkládané rozvojové projekty by pak měly mít definované měřitelné strategické cíle (Strategie Evropa 2020, 2010, str. 5).

Dohoda o partnerství pro programové období 2014–2020

„Dohoda o partnerství pro programové období 2014–2020 (dále také „Dohoda“ nebo „Dohoda o partnerství“) je dokument vypracovaný členským státem Evropské unie, který stanoví cíle a priority pro efektivní využívání Evropských strukturálních

a investičních fondů (ESIF) za účelem naplňování strategie Evropa 2020 na základě vydefinovaných národních priorit“ (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Dohoda o partnerství pro programové období 2014–2020, str. 5). Dohoda o partnerství je strategický dokument, založený na důkladných analýzách, které stanovují oblasti financování. Důležitou součástí dokumentu jsou výsledky zaznamenávané pomocí indikátorů a finančních ukazatelů. Nahradila Národní strategický referenční rámec a představuje tak národní strategický dokument (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Dohoda o partnerství pro programové období 2014–2020, str. 5).

3.3.1 Evropské strukturální a investiční fondy

Na strukturální a investiční fondy EU je poskytnuta více než polovina finančních prostředků EU. Hlavním účelem těchto fondů je podpora tvorby nových pracovních příležitostí, rostoucí a udržitelná ekonomika a zdravé životní prostředí.

Fondů je dohromady pět a každý se orientuje na jinou oblast potřebné podpory. Hlavními oblastmi, na které se tyto fondy zaměřují, je výzkum a inovace, digitální technologie, podpora nízkouhlíkové ekonomiky, udržitelné řízení přírodních zdrojů a malé podniky. Fondy jsou řízeny prostřednictvím Dohody o partnerství, kterou disponuje každá členská země EU.

Evropský fond pro regionální rozvoj (ERDF) a Evropský sociální fond (ESF) jsou základní strukturální fondy EU. ERDF je nejdůležitějším strukturálním fondem EU s nejvyšším objemem financí. Vznikl v roce 1975.

Evropský fond pro regionální rozvoj generuje investice zaměřené na rozvoj růstu a zvýšení konkurenceschopnosti s důrazem na vytváření pracovních míst a na podmínku udržitelného rozvoje a ekologicky šetrných postupů. Poměrově se pro období 2014–2020 plánuje 50 % investic pro městské oblasti a 50 % pro ostatní regiony. Fond přiděluje prostředky ve čtyřech základních oblastech – Výzkum a inovace, Informační a komunikační technologie, Zvyšování konkurenceschopnosti malých a středních podniků a Přejít na nízkouhlíkové hospodářství, přičemž poměrové rozložení prostředků se řídí stupněm rozvinutí ekonomiky konkrétního regionu.

Čerpání z Evropského fondu pro regionální rozvoj

Na počátku každého účetního roku Komise EU předá jednotlivým členským zemím EU prostředky, které jsou určeny pro jednotlivé projekty a jsou pod kontrolou

vnitrostátních orgánů, ale současně jsou kontrolovány i orgány Komise. Zároveň si každý stát musí zajistit při realizaci svých projektů způsob sledování dopadů a výsledků projektů v prokazatelné formě, a to i z dlouhodobé perspektivy (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2017, Evropské strukturální a investiční fondy 2014–2020 v kostce).

3.3.2 Regionální operační programy

Regionální operační programy se dělí do několika tematických oblastí z důvodu efektivního zvyšování konkurenceschopnosti regionů, rychlého rozvoje území a zvýšení atraktivnosti regionu pro případné investory. Tyto tematické oblasti se člení na Národní operační programy, Programy přeshraniční spolupráce a programy meziregionální spolupráce. Dále má každý kraj vlastní regionální operační program, který má na starosti Regionální rada v daném regionu soudržnosti.

Programy jsou určeny vždy na omezené časové období, aktuálně pro období 2014–2020 a se změnou programového období přichází i změna regionálních operačních programů. Programy jsou spolufinancovány z Evropských strukturálních a investičních fondů (www.strukturalni-fondy.cz).

3.4 Regionální politika České republiky

Regionální politika České republiky je definována jako souhrn cílů, opatření a nástrojů, které snižují rozdíly ve společenském a hospodářském postavení regionů. Hlavním záměrem regionální politiky ČR je zmírnění regionálních rozdílů. Důraz je kladen na spolupráci, kdy silnější regiony s potenciálem růstu mají poskytovat pomoc a hospodářské příležitosti slabým, či postiženým regionům (Stejskal & Kovárník, 2009, str. 11-14).

3.4.1 Základní dokumenty regionální politiky ČR

Zákon o podpoře regionálního rozvoje

Zákon obsahuje podmínky pro poskytnutí pomoci v oblasti regionálního rozvoje, upravuje spolupráci na úrovni členských států Evropské unie a podmínky pro koordinaci hospodářské, sociální a územní spolupráce (zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje §1). *“Cílem podpory regionálního rozvoje je zajistit dynamický a vyvážený rozvoj území České republiky se zřetelem na kvalitu života a životního prostředí, přispět ke snižování regionálních rozdílů a zároveň umožnit využití místního potenciálu pro zvýšení*

hospodářské a sociální úrovně jednotlivých regionů” (zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje §3).

Strategie regionálního rozvoje

Strategie regionálního rozvoje (dále jen „SRR“) je zaměřená na cíle a směr regionálního rozvoje se zřetelem na dynamický a vyvážený rozvoje ČR a jejích regionů. SRR obsahuje stav regionálního rozvoje, stanovuje priority a cíle regionální politiky, vytyčuje státem podporované regiony, stanovuje úkoly správních úřadů, obsahuje doporučení pro kraje a další. Návrh a zpracování SRR je úkolem Ministerstva pro místní rozvoj ve spolupráci se správními úřady a schvaluje ji vlády (zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje §5 - 8).

Tabulka 1 Komparace cílů Strategie regionálního rozvoje 2007-2013 a 20014-2020

SRR 2007-2013			SRR 2014-2020		
název cíle	popis cíle	Prioritní oblasti	Název cíle	Popis cíle	Prioritní oblast
Globální	Vyvážený, harmonický a udržitelný rozvoj regionů, který povede ke zvyšování úrovně kvality života obyvatelstva.	PO 1 Evropský a národohospodářský strategický rámec	Globální	Zajistit dynamický a vyvážený rozvoj území ČR s ohledem na kvalitu života a environmentální prostředí.	
		PO 2 Ekonomika regionů			
Rozvojově zaměřený	Zvýšení ekonomického a environmentálního potenciálu, konkurenceschopnosti a sociální úrovně regionů ČR na úroveň srovnatelnou s vyspělými regiony Evropy.	PO 3 Lidé a osídlení	Růstový	Podpořit zvyšování konkurenceschopnosti a využití ekonomického potenciálu regionů.	Regionální konkurenceschopnost.
		PO 4 Infrastruktura			
Disparitně zaměřený	Zastavení růstu a postupné snižování nepřiměřených regionálních disparit a využívání specifik území.	PO 5 Příroda, krajina a životní prostředí	Vyrovňovací	Zmírnit prohlubování negativních regionálních disparit.	Územní soudržnost.
		PO 6 Cestovní ruch	Preventivní	Posílit environmentální udržitelnost.	Environmentální udržitelnost.
Instrumentální	Institucionální a finanční zabezpečení strategie.	PO 8 Problémová území	Institucionální	Optimalizovat institucionální rámec pro rozvoj.	Veřejná správa a spolupráce.

Zdroj: SRR 2007-2013 (str. 79-81) a SRR 2014-2020 (str. 80), vlastní zpracování

Globální cíl SRR regionálního rozvoje z let 2007-2013 je zaměřený na „*vyvážený, harmonický a udržitelný rozvoj regionů, který povede ke zvyšování úrovně kvality života obyvatelstva*“ (Strategie regionálního rozvoje 2007-2013, str. 79). Globální cíl je dále rozdělen na tři strategické cíle a to na rozvojově zaměřený cíl, disparitně zaměřený cíl a instrumentální cíl. K naplnění cílů slouží priority a opatření, která jsou dále členěna do osmi prioritních oblastí (Strategie regionálního rozvoje 2007-2013, str. 79-81).

Globální cíl Strategie regionálního rozvoje má za cíl „*zajistit dynamický a vyvážený rozvoj území České republiky se zřetelem na kvalitu života a životního prostředí, přispět ke snižování regionálních rozdílů a zároveň umožnit využití místního potenciálu pro posílení konkurenceschopnosti jednotlivých územně správních celků (územních jednotek)*“ (Strategie regionálního rozvoje 2014-2020, str. 80). Globální cíl je dále rozdělen do čtyř základních cílů regionální politiky. Pro účely efektivního plnění cílů jsou ke všem cílům, kromě Globálního cíle, přiděleny prioritní oblasti podpory (Strategie regionálního rozvoje 2014-2020, str. 80).

Národní rozvojový plán

Národní rozvojový plán je základním strategickým dokumentem pro dané programovací období. Plán zhodnocuje hospodářskou, sociální a politickou situaci země a na základě zhodnocení mohou být definovány potřebné cíle a podpory. Národní rozvojové priority na období 2014-2020 zahrnují zvýšení konkurenceschopnosti ekonomiky, dále obsahují konkrétní prioritní oblasti, jako například fungující trh práce, podpora sociálního začleňování, boj s chudobou a fungující systém péče o zdraví (www.strukturalni-fondy.cz).

3.4.2 Čerpání finančních prostředků z národních dotací

Finanční prostředky ze státního rozpočtu určené na poskytování dotací se dělí dle činnosti ministerstva pro místní rozvoj na dotace pro nestátní neziskové sektory, podporu bydlení, podporu cestovního ruchu, podporu rozvoje regionů, podporu územního plánování a podporu výzkumu a vývoje.

Dotace poskytované na Program podpory rozvoje regionů jsou určené především pro regiony, které jsou znevýhodněné, či strukturálně slabé. Cílem je zmírňování regionálních disparit a dosažení vyváženého rozvoje území. Mělo by tak dojít k efektivní výkonnosti ekonomiky, mnohotvárnosti výrobní základny, vzniku nových pracovních míst, zvýšení kvality života obyvatel, navýšení činností spolků a zachování tradic v menších

obcích. Pro úspěšné čerpání národní dotace musí projekt spadat do oblasti podpory daného dotačního programu a musí splňovat všechny potřebné náležitosti (www.mmr.cz).

3.4.3 Klasifikace území v EU (se zřetelem na ČR)

Klasifikace obcí dle počtu obyvatel

„V českých podmínkách je venkov zpravidla vymezován jako soubor venkovských obcí, kdy statistickou hranicí pro jejich vymezení je 3 000 obyvatel (v minulé SRR ČR byla používána hranice 2 000 obyvatel). Existují však i typické venkovské obce, které mají obyvatel více a podle tohoto kritéria venkovem nejsou a naopak existuje mnoho měst, která jsou pod touto hranicí počtu obyvatel.“ (Strategie regionálního rozvoje 2014-2020, str. 28).

Klasifikace NUTS

Klasifikace NUTS (Nomenklatura územních statistických jednotek) je popis územních jednotek členských států EU podle pravidel, která jsou uváděna v nařízeních vydaných EU. Toto členění bylo zřízeno za účelem efektivního porovnávání území členských států. Rozdělují území států na čtyři úrovně NUTS a dvě úrovně LAU. Podrobnosti členění jsou zaneseny v tabulce (www.czso.cz).

Tabulka 2 Členění regionů dle NUTS

Zkratka	Český název	Rozměry	Počet jednotek v ČR
NUTS 0	stát	národní stát	1
NUTS 1	území státu	3-7 mil. Obyvatel	1
NUTS 2	region soudržnosti	0,8-7 mil. obyvatel	8
NUTS 3	kraj	150-800 tis. obyvatel	14
LAU 1	okres	x	77
LAU 2	obec	x	6258

Zdroj dat: www.czso.cz, vlastní zpracování

Metodika OECD

Metodika OECD (organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj) slouží k vymezení venkova a je používána Evropskou unií. Základním rozlišovacím měřítkem pro srovnání obcí je hustota obyvatel dle jednotek NUTS III, které představují kraje. Regiony jsou tímto způsobem děleny do tří kategorií. První kategorii tvoří převážně venkovské regiony, kde je podíl obyvatel žijících ve venkovských obcích z celkového počtu obyvatel

daného regionu vyšší než 50%. Významné venkovské regiony (někdy také smíšené regiony) mají 15-50% obyvatel ve venkovských obcích z celkového počtu obyvatel regionu a poslední jsou převážně městské regiony, které mají méně než 15% obyvatel ve venkovských obcích z celkového počtu obyvatel regionu, jsou to obce mající hustotu zalidnění nižší než 150 obyvatel/km² (www.czso.cz).

Pokud pomocí metodiky OECD propojíme venkovský prostor s typologií území ČR dle polohy venkovských obcí, vzniknou tři odlišné typy venkovských oblastí, jejichž odlišnost je daná jejich polohou vůči sídelním centrům:

Tabulka 3 Typy venkovských oblastí dle metodiky OECD

Typ venkovské oblasti	Charakteristika oblasti		
	Růst populace	Dopravní dostupnost	Pracovní příležitosti
Příměstský venkov	rychlý	výborná	ano
Mezilehlý venkov	postupný	dostatečná	ano
Odlehlý venkov	slabý	špatná	ne

Zdroj dat: Strategie regionálního rozvoje 2014-2020, str. 28, vlastní zpracování

1.) Venkovské oblasti v zázemí velkých měst („příměstský venkov“)

Pod tím si lze představit obce, do kterých se přesouvají obyvatelé z měst a tím roste jejich populace. Obyvatelé takové oblasti pracují ve službě a výrobě ve spádových městech a půdu z větší části využívají pro zemědělství.

2.) Venkovské oblasti vzdálenější od velkých měst („mezilehlý venkov“)

Do této kategorie spadají průměrně rozvinuté venkovské oblasti s dostatečným dopravním spojením do spádových oblastí, které pro městské oblasti představují prostor pro rekreační vyžití.

3.) Periferní venkovské oblasti („odlehlý venkov“)

Oblasti s malým počtem obyvatel a nedostatečným dopravním spojením do větších měst, což představuje jeden z největších problémů těchto oblastí. V důsledku toho, že obyvatelům není poskytnuta možnost dopravy do města za prací, se zvyšuje nezaměstnanost a snižuje cestovní ruch. Od takové oblasti je odvrácena i pozornost investorů, kteří odmítají financovat nové výroby (Strategie regionálního rozvoje 2014-2020, str. 28).

Metodika EUROSTAT

Dle Eurostatu (Evropský statistický úřad) je venkov vymezen podle hustoty obyvatel na hustě zalidněné oblasti, kdy je hustota obyvatel vyšší, než 500 obyvatel na km² a celkový počet obyvatel oblasti je vyšší, než 50 000 osob. Dále na středně zalidněné oblasti, ve kterých je hustota obyvatel vyšší než 100 obyvatel na km² a celkový počet obyvatel je vyšší než 50 000 osob. Poslední třídou jsou řídké osídlené oblasti, které nejsou nijak kvantitativně vymezeny, řadí se do nich ostatní regiony a obce, které nejsou klasifikovány ani jako hustě či středně zalidněné. Vymezení se může zdát jako příliš zjednodušené, ale v praxi je dobře srovnatelné a aplikovatelné (Binek, Svobodová, Holeček, 2009, str. 17-18).

Tabulka 4 Vymezení území dle Eurostatu

	Hustota obyvatel	Populace
Hustě zalidněné oblasti	> 500 obyvatel/km	> 50 000 obyvatel
Středně zalidněné oblasti	> 100 obyvatel/km ²	> 50 000 obyvatel
Řídce zalidněné oblasti	ostatní oblasti	

Zdroj dat: Binek, Svobodová, Holeček, 2009, str. 17-18, vlastní zpracování

3.4.4 Typologie regionů dle SRR 2014-2020

Rozvoj regionů je rozdílný v závislosti na výchozích podmínkách a rychlosti rozvoje posledních 10 let. Je to způsobeno tím, že změny v regionech mají velkou setrvačnost. Přesto, že Strategie regionálního rozvoje zohledňuje a hodnotí minulé programovací období, některá srovnání provádí na základě sčítání lidu domů a bytů, které zachycuje změny v časovém období od roku 2001 až do roku 2011.

Účelem zavedení typologie regionů je definovat rozdíly mezi regiony, zjistit důvod jejich vzniku a následně směřovat regionální politiku tak, aby byly zmírněny nežádoucí disparity v konkrétních regionech.

Typologie má dvě hladiny. V první, základní typologii, je hodnocen rozvoj regionů v oblasti hospodářské výkonnosti, socioekonomického vývoje, geografické polohy a dynamiky rozvoje. Druhá hladina se váže na zákon č. 248/2000 Sb., zákon o podpoře regionálního rozvoje.

Základní typologie regionů České republiky

U základní typologie dochází ke srovnání rozvojových znaků obcí, respektive obcí s rozšířenou působností. Úroveň pro vymezení typologie a pro určení konkrétních typů území jsou určeny známky od kladných po záporné, které hodnotí pozitivní a negativní rozvojové znaky.

Pozitivní rozvojové znaky lze zaznamenat u obce s vlastnostmi a charakteristikami, které jsou předpokladem, že bude stabilně docházet k příznivému ekonomickému, sociálnímu a populačnímu rozvoji, a to z hlediska sociálně-ekonomického složení obyvatelstva a potenciálu daného polohou. Pozitivní rozvojové znaky může vykazovat i obec, která se rozvíjí znatelně rychleji než ostatní jednotky. Negativní rozvojové znaky vykazují především periferní území. Nevyrovnaný, či průměrný znak je daný územní jednotkou upevňované oblasti.

Rozvojové znaky obcí jsou dány třemi sektory. Sociálně-ekonomickým potenciálem jednotky (počet obyvatel obcí dle stavu k 1.1.2011, nezaměstnanost a celkový počet podnikatelských subjektů dle stavu ke 31.12.2010), polohovým potenciálem jednotky (je dáno sedm stupňů a každá obec je zařazena do jednoho stupně), a za třetí dynamikou vývoje jednotky v daném období (dáno vývojem počtu obyvatel v období od roku 2001-2011, nezaměstnaností a počtem podnikatelských subjektů v období mezi roky 2001-2010).

Na základě výše zmíněných údajů je území České republiky děleno na tři základní typy území z hlediska rozvojových znaků, a to na rozvojová území, stabilizovaná území a periferní území. Území jsou poté v kombinaci s hustotou zalidnění a počtem obyvatel členěna na urbanizované oblasti a venkovské oblasti, kdy je hlavním kritériem hustota zalidnění 100 obyvatel na km² (Strategie regionálního rozvoje 2014-2020, str. 54-55).

4 Aktéři regionálního rozvoje

„Aktéry rozvoje venkova můžeme chápat v nejširším slova smyslu jako veškeré formalizované instituce či jednotlivce, kteří nějakým způsobem svými aktivitami vstupují do dění na venkově či které jsou součástí venkova“ (Bínek, Svobodová, Holeček, 2009, str. 38). Aktér je dále definován jako nositel, iniciátor a realizátor sociálních činností. Dle Talcotta Parsonse je aktér jednotka sociálního systému v síti sociálních vztahů, která

participuje na normami a pravidly řízeném integračním systému. Aktér je dle Parsonse složeninou, „balíkem“ statusů a rolí. (Velký sociologický slovník, 1996, str. 47).

„Spolupráci“ lze obecně chápat jako systém, který má své prvky (aktéry), jejich vzájemné vztahy, činnosti a prostředky, kterými jej naplňují a podmínky, za (nebo ve) kterých systém funguje, kdy kvalita (účinnost) jeho fungování je podmiňována jak vnitřními, tak i vnějšími faktory vlivu“ (Galvasová a kol., 2007, str. 46).

Lidský kapitál představuje souhrn znalostí a dovedností obyvatel určitého území. Vzniká na základě tradice, vzdělání a poznatků nabytých v praxi. Lidský kapitál má velice blízko ke kapitálu kulturnímu (Velký sociologický slovník, str. 474-475).

Kulturní kapitál je *„zvláštní forma získaných předpokladů jedince nebo skupiny k dosažení určitého sociálního statusu, která je vázaná na charakter a úroveň tzv. enkulturaci“* (Velký sociologický slovník 1996, str. 474).

Sociální kapitál *„suma aktuálních i potenciálních zdrojů, které může určitá osoba využívat díky tomu, že se zná s druhými lidmi. Je to bohatství styků a známostí, které mohou být užitečné“* (Velký sociologický slovník 1996, str. 475).

Činnost je *„specif. lidská forma chování zaměřená obvykle k dosažení nějakého cíle“*. Je to činný vztah jednotlivce, či skupiny k vnějšímu prostředí, sociálnímu a přírodnímu. Předpokladem tohoto vztahu je vytýčení cíle, kterého se má dosáhnout za použití daných nástrojů a při splnění daných podmínek. (Velký sociologický slovník 1996, str. 157).

Jednání je *„postojově organizovaná a cílově zaměřená činnost zahrnující analýzu situace, anticipaci výsledku a plán jeho dosažení.“* Jednání na počátku vyžaduje motivaci a v jeho průběhu dochází k sociálnímu učení a vzájemnému působení. Jednání je spojeno s reakcí příslušné osoby a často je založeno na spolupráci osob, která je založená na společně uznávaných normách, rolích a významech (Velký sociologický slovník 1996, str. 462).

4.1 Klasifikace aktérů regionálního rozvoje

Regionální politika nemá jediného odpovědného nositele, ale má množství subjektů, zabývajících se regionální politikou, nebo subjektů, které ji nějakým způsobem ovlivňují. Důležitými aktéry jsou ti na místní úrovni, kteří tvoří lokální a regionální institucionální infrastrukturu (Skokan, 2004, str. 37).

Aktéři regionálního rozvoje se mohou vyskytovat na úrovni nadnárodní, národní, krajské, obecní či lokální. Budeme-li na aktéry nahlížet z ekonomického hlediska, můžeme je rozdělit na aktéry ziskového, či neziskového sektoru. Nedílnou součástí působení aktérů je vzájemná spolupráce založená na vztazích, které mezi aktéry postupně vznikají (Galvasová a kol., 2007, str. 46).

4.1.1 Aktéři regionálního rozvoje na nadnárodní úrovni

Hlavním aktérem regionálního rozvoje na nadnárodní úrovni je Evropská unie. Pro tyto účely zřídila orgány, které prioritně členským státům napomáhají v oblasti hospodářského a sociálního rozvoje. Evropská unie poskytuje pomoc i zemím, které nejsou členskými státy, nebo se jimi mají v budoucnu stát.

Orgány, které se zabývají regionálním rozvojem, jsou následující. Evropská komise, která může provádět kontroly na místě, kam byly alokovány finanční prostředky z fondů EU, anebo může požádat členský stát, aby provedl kontrolu. Rada EU, ta projednává a schvaluje právní předpisy v oblasti regionálního rozvoje. Výbor regionů je složen ze zástupců regionálních orgánů členských států a zajišťuje, aby orgány mohly vyjadřovat a prosazovat své postoje při utváření politiky a legislativy EU. Je to však jen konzultativní orgán, nikoli rozhodovací. Evropský hospodářský a sociální výbor slouží jako konzultativní orgán pro ostatní instituce EU. Evropská investiční banka Poskytuje finanční prostředky na projekty evropského zájmu hlavně v chudých regionech (www.strukturalni-fondy.cz).

4.1.2 Aktéři regionálního rozvoje na národní úrovni

Aktéři regionálního rozvoje na národní úrovni

Aktéry regionálního rozvoje na národní úrovni představují zákonodárné složky státu, výkonné složky státu, orgány samosprávy, poradní a koordinační orgány, rozvojové agentury s celostátní, nebo regionální působností, hospodářské a agrární komory, zájmová

sdružení, zaměstnanecké a zaměstnavatelské agentury a organizace, instituce veřejného sektoru a subjekty soukromého sektoru.

Zákonodárné a výkonné složky státu, jako zástupci státní správy, mají na starosti legislativní úpravy a přerozdělování financí ze státního rozpočtu. Podpora státu má za cíl růst sociální a ekonomické oblasti regionů, zvyšování konkurenceschopnosti, ale na druhou stranu snižování regionálních disparit (Hrabánková spol., 2011, str. 42).

Mezi ministerstva zapojená do regionálního rozvoje patří hlavně ministerstvo zemědělství a ministerstvo pro místní rozvoj, jsou samozřejmě zapojena i další ministerstva. Ministerstvo zemědělství má na starosti oblast zemědělství, vodního hospodářství, ochranu vodních zdrojů, podzemních a povrchových vod. Představuje ústřední orgány státní správy lesů, myslivosti a rybářství. V rozvoji zemědělství a venkova je zapojeno prostřednictvím regionálních pracovišť jeho ústředních orgánů. Ministerstvo pro místní rozvoj poskytuje podporu z Programu obnovy venkova ve formě dotací obcím na uskutečnění rozvojových akcí. Předpokladem programu je spolupráce obyvatel, spolků a sdružení při rozvoji a obnově obce (Binek, 2009 str. 43-44).

Aktéři regionálního rozvoje na regionální (krajské) úrovni

Regionální rozvoj krajů mají na starosti zastupitelstva, rady, výbory regionálního rozvoje a krajské úřady. Zastupitelstva krajů, mimo jiné schvalují program rozvoje územního obvodu kraje a schvalují také územně plánovací dokumentaci. Zřizují výbory zabývající se regionálním rozvojem. Do pracovní náplně zastupitelstva patří kontrola jednotlivých dokumentů před jejich projednáním. V každém krajském úřadě lze nalézt odbory regionálního rozvoje, které se člení na jednotlivá oddělení.

Kraj v oblasti regionálního rozvoje spolupracuje s ústředními orgány státní správy a má na starosti obce na svém území co se týče zajišťování zájmu, které jsou nad rámec obecních pravomocí (Wokoun, 2007, str. 168 – 169).

Aktéři regionálního rozvoje na obecní úrovni

Obec ve své samostatné působnosti svými rozhodnutími ovlivňuje rozvoj venkova. Obec úzce spolupracuje s krajem, na jehož území se nachází v oblasti programu rozvoje venkova. Obec ve svém území podporuje aktivity podnikatelů, kteří jsou klíčoví pro rozvoj jejího území. Nástrojem pro to jsou jí technická a investiční příprava podnikatelům, sdílení finančních prostředků s okolními obcemi, či právníckými osobami, pokud jde o programy

pro více obcí (Binek, 2009 str. 49). Významným nástrojem regionálního rozvoje na obecní úrovni je program rozvoje obce, jehož schválení má na starosti zastupitelstvo obce, ovšem už není v jeho kompetenci ho realizovat a provádět kontrolu. Obec v oblasti rozvoje svého území zabezpečuje podmínky pro realizaci regionálních programů.

Obecně platí, že kraje by měly s obcemi spolupracovat, poskytovat jim pomoc a včasné informace. (Wokoun, 2007, str. 169 – 171).

Tabulka 5 Dělení aktérů

		SEKTORY		
		veřejný	podnikatelský	neziskový
ÚROVEŇ	národní	ministerstva	celostátní zájmová uskupení	spolky, svazky, sítě
	krajská	kraj, vysoké školy, krajská informační střediska	podnikatelská sdružení	nezisková sdružení
	lokální	obce – DSO, MAS obcí zřizované organizace	podnikatelé, zemědělci	zájmová sdružení, spolky

zdroj: Binek, 2009, str. 41

Ziskový/podnikatelský sektor

Vzájemná spolupráce obcí a krajů se ziskovým sektorem má stále mezery. Podnikatelé s obcemi nespolupracují z časových důvodů, nebo se jim prostě spolupracovat nechce. Kraje a obce často považují spolupráci se ziskovým sektorem za klíčovou pro účely rozvoje svého území.

Spolupráce s podnikateli je často navazována v oblasti zpracování rozvojových projektů a při řešení problémů kraje či obce v rámci realizace projektů. Co se týče školení a vzdělávání zaměstnanců, bývají také často využívány služby podnikatelů (Wokoun, 2007, str. 171).

Neziskový sektor

„Neziskový sektor se někdy označuje i termínem „třetí sektor“, čímž zdůrazňuje, že jde o sektor působící mezi státem a trhem. Při označení „neziskový sektor“ se klade důraz na to, že na rozdíl od komerčních a ziskových organizací, není jeho cílem vytvářet zisk a rozdělovat jej mezi vlastníky.“ (Frič & Goulli, 2001, str. 11).

Definice a terminologie v oblasti neziskového sektoru (dále jen NS) se stále vyvíjí a je neustálá. Proto se můžeme setkat s termíny, jako je „dobrovolnický sektor“, či

„nevládní sektor“. Všechny tyto termíny nám mají naznačit, že jde o sektor, který nemá za cíl dosažení zisku, ale splnění předem stanovených úkolů a určitou měrou přispět k občanské spokojenosti.

Dle L. M. Salamona mají mít organizace neziskového sektoru určité společné rysy. Mají to být organizace s danými pravidly, mají mít soukromou povahu (to znamená úřední oddělení od státní správy), nesmí rozdělovat zisk mezi členy či vlastníky (získané finanční prostředky použijí na splnění úkolů organizace), mají být nezávislé a dobrovolné.

Tabulka 6 Základní typologie Neziskových organizací

Zaměření činnosti	Druh sledovaného zájmu	
	Veřejný	Kolektivní - vzájemný
Servisní	Servisní veřejně prospěšné NO	Servisní vzájemně prospěšné NO
Advokační	Advokační veřejně prospěšné NO	Advokační vzájemně prospěšné NO

zdroj: Frič & Goulli, 2001, str. 14

Tématem této práce jsou sbory dobrovolných hasičů, proto je z tabulky výše určena oblast neziskových organizací (dále jen NO), do které budou sbory spadat. Tabulka rozděluje NO dle jejich činností a zájmů, protože SDH jsou svou činností zaměřené na servisní oblast a jejich zájem je veřejný, budou spadat do oblasti servisní veřejně prospěšné NO. Mezi základní oblasti neziskového sektoru patří kultura a umění, sport a rekreace, vzdělání a výzkum, zdraví, sociální služby, ekologie, rozvoj obce a bydlení, ochrana práv a obhajoba zájmů, politika, organizování dobročinnosti, náboženství, mezinárodní aktivity a profesní a pracovní vztahy (Frič & Goulli, 2001, str. 11 – 16).

Právní hledisko fungování neziskového sektoru

Z právního hlediska podléhají NO soukromému právu, s několika výjimkami, které podléhají veřejnoprávní složce Českého právního systému (Frič & Goulli, 2001, str. 59 - 60). Mezi základní práva občanů České republiky patří právo zakládat občanská sdružení, či odborové organizace. Listina základních práv a svobod nám doslova říká: „Právo svobodně se sdružovat je zaručeno. Každý má právo spolu s jinými se sdružovat ve spolcích, společnostech a jiných sdruženích.“ (Listiny základních práv a svobod, 1992, hlava druhá, oddíl druhý, článek dvacet).

Co se týče právnických osob, tak mezi veřejně prospěšné právnické osoby patří ty, jejichž posláním je přispívat v souladu se zakladatelským právním jednáním vlastní

činností k dosahování obecného blaha, za splněných podmínek stanovených zákonem (Občanský zákoník §14).

Financování aktérů neziskového sektoru

Podstatou fungování NO je myšlenka, že dosažený zisk si mezi sebe nerozdělují zakladatelé, či členové organizace, ale je použit k dalšímu rozvíjení organizace. Finanční prostředky sdružení musí být vedeny na jednom bankovním účtu, který spravuje zvolený člen sdružení (Frič & Goulli, 2001, str. 62).

Zákon o daních z příjmů neziskovým organizacím ulevuje v podobě daňových zvýhodnění – v tomto zákoně jsou NO vedeny jako poplatníci, kteří nejsou založeni za účelem podnikání. Proto nejsou příjmy těchto sdružení považovány za předmět daně z příjmu. Aby tomu tak bylo, musí být její činnost uvedena ve stanovách, nebo zakladatelské listině. Předmětem daně z příjmu jsou u NO vždy příjmy z reklam, příjmy z nájemného a příjmy z podnikání. NO sice pro svůj provoz potřebují státní dotace, ale na druhou stranu státu snižují náklady, které by on sám musel na tuto činnost vynaložit.

Příjmy neziskových organizací mohou mít podobu peněžní, ale i naturální. Příjmy jsou nejčastěji ve formě členských příspěvků, darů, státních dotací, finančních prostředků získaných vlastním přičiněním atd. Zdroje financování NO lze proto rozdělit do tří základních skupin – zdroje z veřejných rozpočtů a fondů (granty a smlouvy, mandatorní transfery, dotace), ze soukromého sektoru (nadace, dary, sponzorství), z příspěvků a činností neziskových organizací (členské příspěvky, příjmy z činnosti NO, investiční výnosy) (Frič & Goulli, 2001, str. 146 – 179).

4.1.3 Klíčoví aktéři regionálního rozvoje na lokální úrovni

Dobrovolný svazek obcí

V České republice se vyskytuje velký počet malých obcí, které jsou znevýhodněné nedostatečnou výší poskytovaných finančních prostředků a špatnou informovaností. Aby i menší obce mohly efektivněji působit na rozvoj svého území, sdružují se do svazku obcí, aby tak mohly společně dosáhnout významnějšího výstupu, než kterého by byly schopné, kdyby každá obec vystupovala sama za sebe.

Obce se sdružují na základě přírodních, technických, či historických hranic a prvků. Svazek může však vzniknout i bez principu územní celistvosti, a to za účelem dosažení společných cílů. Členem svazku obcí se může stát pouze obec, nemůže se jím žádná fyzická, ani právnická osoba, (Bínek, Svobodová, Holeček, r. 2009, str. 49-50).

Místní akční skupiny

V souvislosti s rozvojem venkova představuje důležité uskupení místní akční skupina, což je „*na politickém rozhodování nezávislým společenstvím občanů, neziskových organizací, soukromé podnikatelské sféry a veřejné správy (obcí, svazků obcí a institucí veřejného moci), které spolupracuje na rozvoji venkova, zemědělství a získávání finanční podpory z EU a z národních programů, pro svůj region, metodou LEADER*“ (<http://nsmascr.cz>). Místní akční skupiny jsou sdružovány za účelem zlepšení kvality života obyvatel a životního prostředí v dané venkovské oblasti. Způsob, jak místní akční skupiny dosahují svých cílů, jsou hlavně finance získávané z dotačních prostředků (<http://nsmascr.cz>).

Neziskové organizace

Neziskové organizace tvoří z největší části občanská sdružení, jejichž různorodé činnosti uspokojují takové potřeby obyvatel, které nemohou být uspokojeny subjekty podnikatelské ani veřejné sféry. Obce spolupracují s neziskovými organizace, finančně je podporují a společně uskutečňují různé aktivity pro místní občany. Neziskovou organizací může být například spolek, družstvo, církevní společnost, či nadace (Galvasová Iva *aspol.*, 2007, str. 50).

Spolky

„*Spolek je specifická sociální skupina charakterizovaná společnými zájmy a vymezenými pravidly vzájemného styku členů. Spolky bývají často organizace se samostatnou právní subjektivitou. Členství ve spolku je dobrovolné a spolková činnost se provádí dle přijatého programu na základě stanov.*“ Spolek je charakterizován těsnými vztahy mezi jedinci a vzájemnou pospolitostí (Velký sociologický slovník, 1996, str. 1208).

Za spolek se považuje dobrovolný, samosprávný svazek minimálně tří členů, který se sdružuje na základě společného zájmu. K účasti ve spolku nesmí být nikdo nucen a naopak nesmí být nikomu bráněno, aby z něj vystoupil. Členové neručí za dluhy spolku a hlavní činností spolku nesmí být výdělečná činnost. Zisk spolku lze použít pouze pro účely spolkové činnosti, včetně jeho správy. Od okamžiku kdy se osoba stane členem je vázána jeho stanovami. Spolek může být zrušen na návrh oprávněné osoby, nebo pokud poruší zákon, či naopak, nesplňuje zákonné náležitosti (Občanský zákoník §214 - §268).

Ve venkovských obcích jsou obyvateli zakládány spolky, které jsou rozlišovány na tradiční zájmová sdružení, kam lze zařadit sbory dobrovolných hasičů, tělovýchovnou jednotu sokol, či fotbalový klub. A na netradiční typy spolků, které mají širokou nabídku aktivit, mezi něž lze zařadit různorodé aktivity společenské, sportovní, či kulturní. Tyto spolky jsou založeny a vedeny malou skupinou osob, které se předmětem spolkové činnosti zabývají a snaží se ji zpřístupnit i dalším lidem z veřejnosti. Dle dopadu činnosti jsou spolky dělena na spolky, které spolkovou činnost vykonávají ve prospěch spolku a jejich členů, například fotbalisté, tyto spolky pořádají s pravidelností akce pro veřejnost, například turnaje, či kulturní vystoupení. Pak jsou tu spolky, které činnost vykonávají ve prospěch veřejnosti, například spolky zabývající se sociální činností. Spolky tedy mohou mít různé zaměření mohou být sportovní (tělovýchovná jednota Sokol), zájmové (rybáři), národnostní (spolky občanů společných národností), či jiné spolky (Důchodci). Sbory dobrovolných hasičů stojí často mimo rámec dělení spolků, kvůli specifčnosti jejich aktivit. Mohou mít mužské, ženské i dětské oddíly a organizují soutěže v požárních dovednostech (Galvasová Iva aspol., 2007, str. 53-54).

4.2 Začlenění SDH a JSDHO v systému státní správy a samosprávy

4.2.1 Rozdíl mezi sborem dobrovolných hasičů a jednotkou sboru dobrovolných hasičů obce

Níže se pokusím vysvětlit rozdíl mezi Sborem dobrovolných hasičů (dále jen „SDH“) a jednotkou sboru dobrovolných hasičů (dále jen JSDHO“). Názvy jsou téměř shodné, proto lze chápat, že většina občanů nevidí rozdíl. Ale právě ten nepatrný rozdíl v názvech rozděluje tyto dvě organizace a to zásadně.

JSDHO se řídí zákonem o požární ochraně: *„Obec v samostatné působnosti na úseku požární ochrany zřizuje jednotku sboru dobrovolných hasičů obce, která provádí hašení požárů a záchranné práce při živelních pohromách a jiných mimořádných událostech a plní další úkoly podle zvláštního právního předpisu 3a) ve svém územním obvodu; členům jednotky sboru dobrovolných hasičů obce za hašení požárů a záchranné práce při živelních pohromách a jiných mimořádných událostech v mimopracovní době poskytuje odměnu.“* (Zákon o požární ochraně, §29).

Zákonem daná definice nám tedy říká, že JSDHO je zřizována za účelem poskytnutí pomoci při různých mimořádných událostech. Obec má na starosti nejen zřízení

JSDHO, ale i odbornou přípravu členů jednotky, materiální a finanční zabezpečení jednotky, zabezpečuje zdravotní způsobilost jejích členů, zajišťuje spolupráci se sousedními obcemi, vydává požární řád obce a mnoho dalších. Velitele JSDHO jmenuje a odvolává starosta obce, po odsouhlasení hasičského záchranného sboru kraje (Zákon o požární ochraně §29 a §68). SDH je občanské sdružení, které se řídí zákonem o sdružování občanů. Sdružení nemohou řídit státní orgány a vykonávat jejich funkci, nemohou občanům ukládat povinnosti, pokud nejsou členy sdružení (Zákon o sdružování občanů §5).

SDH a JSDHO jsou tedy řízeny na základě rozdílné legislativy. Tyto dvě organizace spolu ovšem spolupracují při plnění úkolů na úseku požární ochrany. Mezi hlavní úkoly SDH v této oblasti patří vyhledávání nových členů JSDHO, poskytnutí pomoci při přípravě členů JSDHO, vykonává preventivně výchovnou činnost, dokumentují činnost sboru i jednotky. Na tyto činnosti jim může být poskytnuta dotace (Zákon o požární ochraně §75).

Člen JSDH nemusí být členem SDH a naopak. V obci může fungovat SDH, přitom obec nemusí mít povinnost zřídit JSDH. Nebo obec jednotku zřídí, aniž by v obci fungovalo SDH.

4.2.2 Výjezdové kategorie jednotek požární ochrany

Jednotka sboru dobrovolných hasičů obce (JSDHO) je zřizována a financována příslušnou obcí. Je zřízena za účelem zajištění požární ochrany a podle kategorie jednotky zasahuje na území zřizovatele, nebo i mimo něj, a to v systému plošného pokrytí jednotkami požární ochrany dle Zákona č. 133/1985 Sb., O požární ochraně ve smyslu vyhlášky č. 247/2001 Sb. O organizaci a činnosti jednotek požární ochrany. Povinnost zřídit JSDHO vyplývá z posouzení rizik v katastru obce, kdy základními kritérii jsou počet obyvatel, charakter území, počet zásahů, přítomnost nebezpečných průmyslových provozů, dálničních a železničních tras s vysokou koncentrací dopravy a podobně. Dle vyhodnoceného stupně nebezpečí se určuje nutnost zřízení jednotky, její kategorie, vybavení a minimální početní stavy. Vozidla a materiál, který používá jednotka jsou majetkem příslušné obce a s činností SDH se protíná činnost JSDHO velice často v tom, že je vozidlo a další vybavení jednotky uloženo v prostorách SDH a naprostá většina členů výjezdové jednotky jsou zároveň členy SDH (ale nemusí tomu tak být).

Pro rozlišení našich sledovaných jednotek je nutné si vysvětlit, v jaké výjezdové kategorii jsou zařazeny. Plán plošného pokrytí jednotkami požární ochrany těmto jednotkám přiřazuje kategorii podle času, do kterého musí jednotka vyjet od doby vyhlášení poplachu, podle území, na kterém jednotka zasahuje a podle stupně vybavení, které musí jednotka splňovat (viz. tabulka).

Tabulka 7 Operační hodnota jednotek PO dle kategorií

Kategorie jednotky PO	JPO I.	JPO II.	JPO III.	JPO IV.	JPO V.	JPO VI.
Doba výjezdu (min.)	2	5	10	2	10	10
Územní působnost (min.)	20	10	10	není	není	není
Počet jednotek PO v ČR	238	202	1339	94	5802	256
Druh jednotky PO	HZS Kraje	SDH Obce	SDH Obce	HZS Podniku	SDH obce	HZS Podniku

Zdroj: MV GR HZS ČR (stav k 2.6.2009), vlastní zpracování

Jednotky mohou mít územní působnost zasahující i mimo území jejich zřizovatele, nebo mají jednotky místní působnost zasahující na území pouze jejich zřizovatele. V prvním případě mají JPO stanovený čas, do kterého musí k zásahu vyjet od doby vyhlášení poplachu a čas, za který se musí dopravit do místa dislokace (mimo území jejich zřizovatele). Ve druhém případě mají jednotky stanovený pouze čas výjezdu.

Souhrn teoretické části

V teoretické části práce byly vymezeny základní pojmy související s regionálním rozvojem a s tématem práce. Byl vymezen endogenní a exogenní přístup k regionálnímu rozvoji (BERNARD 2010), zázemí práce tedy tvoří zejména endogenní přístup v rozvoji regionů, který je charakteristický důrazem na iniciativu lokálních aktérů, které se snaží v jejich činnosti podporovat, regionální rozvoj vede směrem z periferie k centru a řídicí moc je přenesena na nižší správní úřady, je tedy decentralizovaná. Oporou pro tuto práci je teorie zakořenění, jejíž podstatou je nutná alespoň minimální spolupráce a důvěra mezi aktéry, které představují jednotlivé firmy.

Část práce je zaměřena na regionální politiku Evropské unie, která je stěžejní v oblasti čerpání finančních prostředků a celkové formulace současné podoby regionální politiky napříč členskými státy. V této kapitole jsou uvedeny principy fungování regionální politiky EU a uvedeny základní dokumenty týkající se regionálního rozvoje, které jsou pro fungování regionální politiky nezbytné. Mezi základní dokumenty patří Strategie Evropa

2020, která zajišťuje inteligentní a udržitelný růst, který podporuje začleňování států a jejich regionů, dalším dokumentem je Dohoda o partnerství pro programové období 2014-2020, která představuje strategický dokument stanovující oblasti podpory. Další kapitolu tvoří regionální politika České republiky, která se v první části věnuje základním legislativním a výchozím dokumentům. Stěžejním legislativním dokumentem v České republice je Zákon o podpoře regionálního rozvoje, který stanovuje podmínky poskytování pomoci v oblasti regionálního rozvoje. V další části kapitoly je popsán postup čerpání finančních prostředků z národních dotačních titulů a klasifikace regionů dle několika vybraných odlišných přístupů. Bylo zjištěno, že regionální politiky EU a ČR jsou vzájemně provázány a mění se vždy po skončení sedmiletého programového období.

V následující části je uvedena charakteristika aktérů regionálního rozvoje a jejich členění na úroveň nadnárodní, národní a lokální, kteří spolupracují napříč úrovněmi a jejich spolupráce je pro účely regionálního rozvoje nezbytná. Pro zázemí práce a navazující empirickou část jsou podstatní aktéři na té nejnižší, tedy lokální úrovni.

V závěru teoretické části je vysvětlen rozdíl mezi sborem dobrovolných hasičů a jednotkou sboru dobrovolných hasičů a popsány výjezdové kategorie jednotek požární ochrany jako teoretický základ pro následující část práce.

V teoretické části práce byly uvedeny základní pojmy, legislativa a dokumenty související s problematikou regionálního rozvoje. Dále byla uvedena charakteristika a dělení regionálních aktérů. To vše pro účely následující, empirické části práce.

5 Sekundární a komparativní analýza dat o aktérech a aktivitách pořádaných SDH Mukařov, Tehovec a Všestary

Česká historie je plná zásadních okamžiků, kdy se obyvatelé i jejich panovníci snažili předcházet požárům a v případě jejich vzniku mít předem připravené postupy, jak s nimi bojovat. Po roce 1848, kdy menší města neměla peníze na placení hasičských sborů, se obyvatelé začali sdružovat a utvářeli první dobrovolné hasičské sbory. Za první sbor dobrovolných hasičů založený v Čechách, bývá označován Spolek dobrovolných hasičů Zákupy, vytvořený roku 1850 (www.hasicsketradice.cz).

JSDH doplňují činnost profesionálních hasičských záchranných sborů a jsou součástí poplachového plánu HZS kraje plošného pokrytí jednotkami požární ochrany. Každý člen JSDHO musí absolvovat školení, musí mít teoretické a praktické znalosti a být zdravotně způsobilý. JSDH tak navazuje s HZS spolupráci v oblasti přípravy a školení na společné zásahy. Mimo požární ochranu pak SDH ve svých obcích pořádají akce pro obyvatele, podílí se na rozvoji a údržbě obce, spolupracují a navazují vztahy s SDH ve svém okolí. SDH se tak podílí nejen na požární ochraně svého území, ale i na rozvoji obce a zvýšení úrovně života místních obyvatel.

Následující část práce je v úvodu krátce věnována obcím Mukařov, Tehovec a Všestary. Následně jsou uvedeny základní údaje o sborech dobrovolných hasičů ve zmíněných obcích, popsán jejich vznik a porovnána jejich vybavenost, pořádané činnosti a aktivity. SDH jsou také porovnávány z hlediska jejich vlivu na rozvoj jednotlivých obcí a životy místních obyvatel. Na konci každé kapitoly jsou sbory komparovány na základě zjištěných informací.

5.1 Základní charakteristika obcí Mukařov, Tehovec a Všestary

5.1.1 Základní údaje o obcích Mukařov, Tehovec a Všestary

Obec Mukařov se nachází ve Středočeském kraji, sedm kilometrů od města Říčany a má přibližně 1496 obyvatel. Pod správu Obecního úřadu v Mukařově spadají i obce Srbín a Žernovka, kdy Žernovka má svůj vlastní SDH. Z archivních materiálů vyplývá, že jméno Mukařov pochází od zakladatele obce Mukara, z období 12. století, kdy došlo k prvnímu osídlování tohoto území. První zmínky o obci Mukařov pochází z Pražských záznamů z let 1393–1427. Velkým zásahem pro obec byla třicetiletá válka, která způsobila rozsáhlé

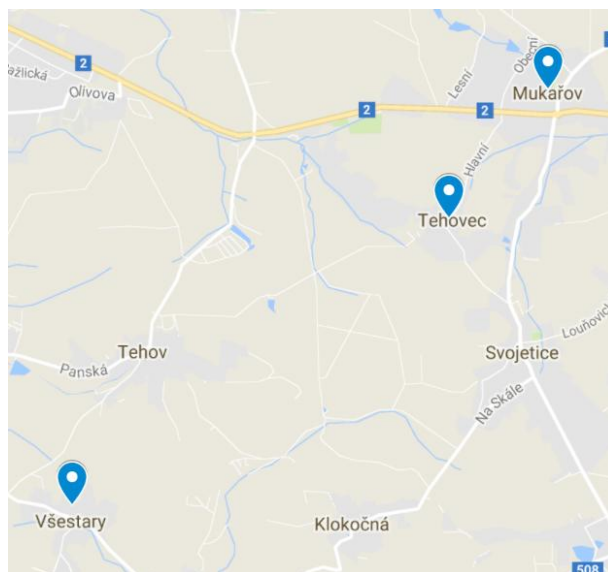

škody na jejím území. První SDH v okolí Mukařova vznikl v Říčanech v roce 1874, kvůli ochraně obyvatel proti požáru, ale také kvůli

Obrázek 1 Poloha obcí na mapě

kulturnímu a společenskému účelu.

Obec Tehovec se také nachází ve Středočeském kraji, osm kilometrů od města Říčany a žije zde přibližně 560 obyvatel. První zmínka o obci je z roku 1373, kdy došlo ke sporu kněze z Říčan a Matěje z Uhříněvse. V tomto sporu kněze zastupuje Jeniš z Tehovce a Matěje zastupuje Ondřej z Tehovce. U této události existuje pravděpodobnost, že došlo k záměně s jinou obcí. První písemná zmínka poté pochází z roku 1407.

zdroj: Google maps

Tehovec sousedí s obcí Mukařov, jejíž byla součástí mezi lety 1976–1992. Obec prakticky rozděluje silnice číslo 2. Od roku 1992 je Tehovec opět samostatnou obcí a v současnosti má přibližně 500 obyvatel. Mimo jiné i proto jsou vztahy mezi Mukařovem a Tehovcem specifické.

Obec Všeštery nacházející se rovněž ve Středočeském kraji a v přímé blízkosti města Říčany, má přibližně 840 obyvatel. Dějiny a vznik Všeštar úzce souvisí s dějinami sousedního Tehova (nezaměňovat s Tehovcem). První dochovaná písemná zmínka o Všeštarech pochází z roku 1371. Obec se v minulosti skládala z osad Všeštery, Svěťice a Menčice. Kolem rybníčku, který dnes slouží jako požární nádrž, byla došková stavení rozestavěna do kruhu, aby se jednak mohl napájet dobytek, ale hlavně, aby bylo možné využít vodu v případě četných požárů.

Tabulka 8 Základní údaje o obcích Mukařov, Tehovec a Všeštery

	Rozloha	Počet obyvatel	Okres	První písemná zmínka	Starosta
Mukařov	6,32 km ²	1496	Praha-východ	r. 1393	Rudolf Semanský
Tehovec	2,78 km ²	560	Praha-východ	r. 1404	Ing. Eva Šmoldasová
Všeštery	4,43 km ²	840	Praha-východ	r. 1371	Jaromír Jech

Zdroj: vlastní zpracování na základě zjištěných údajů

Celkem má obec Mukařov 2 427 obyvatel, je však potřeba odečíst obyvatelé obcí Srbín a Žernovka, které spadají pod správu obce Mukařov, poté má samotný Mukařov 1496 obyvatel. Co se týče počtu obyvatel jednotlivých obcí, tak ve všech případech jednoznačně roste. Obec Mukařov měla v roce 2010 celkový počet obyvatel, i s obcemi Srbín a Žernovka, 1 922 obyvatel a v roce 2017 měla již 2 427 obyvatel. Obec Tehovec měla v roce 2010 391 obyvatel a v roce 2017 měla 560 obyvatel. Co se týče vývoje počtu obyvatel v obci Všeštery, tak ta měla v roce v roce 2010 celkem 650 obyvatel a v roce 2017 měla již 840 obyvatel. Na základě rozlohy a vývoje počtu obyvatel lze usoudit, že největší obcí je Mukařov, následují Všeštery a poslední je Tehovec (www.czso.cz).

5.1.2 Vybavenost obcí Mukařov, Tehovec a Všeštery

Tabulka 9 Vybavenost obcí Mukařov, Tehovec a Všeštery

	Mateřská škola	Základní škola	Lékař	Obchod s potravinami
Mukařov	x	x	---	x
Tehovec	x	---	x	x
Všeštery	---	---	---	x

Zdroj: vlastní zpracování na základě zjištěných informací

Pokud budeme obce srovnávat z hlediska vybavenosti, nejlépe je na tom jednoznačně obec Mukařov. Má na svém území nejen mateřskou, ale i základní školu, která je spádovou pro dalších 5 okolních obcí. Škola poskytuje úplné školní vzdělání pro 1. - 9. ročník, součástí školy je školní kuchyně a družina, ve které děti mohou trávit volný čas. Mateřská škola má kapacitu 122 dětí a je spádová pro děti ze Srbína a Žernovky. V obci je i obchod se základními potravinami. Nejbližší praktický lékař se nalézá v Tehovci a slouží pro několik dalších okolních obcí. Tehovec má dále i mateřskou školu a obchod se základními potravinami. V obci Všeštery se nalézá pouze obchod. Za lékařem a vzděláním musí obyvatelé Všešter dojíždět do jedné z okolních obcí (například Stránčice). Obce jsou od sebe vzdálené do 8 kilometrů a spádovým městem je pro ně město Říčany, které se nacházejí v případě všech tří obcí ve vzdálenosti do 10 kilometrů.

5.1.3 Ostatní sdružení a spolky v obcích Mukařov, Tehovec a Všeštery

Tabulka 10 Ostatní sdružení a spolky v obcích Mukařov, Tehovec a Všestary

Ostatní sdružení a spolky	Mukařov	Tehovec	Všestary
Fotbalový klub	x	---	x
Tělovýchovná jednota	x	x	---
Amatérský divadelní soubor	x	x	---
Dětský klub	x	x	x
Rybářský klub	---	---	x
občanské sdružení	x	x	---

Zdroj: vlastní zpracování dle zjištěných informací

Fotbalový klub v Mukařově byl založen 2. 6. 1979 a pořádá akce, jako je například Běh do Mukařova, nebo nohejbalové turnaje. Tělovýchovná jednota Mukařov funguje od roku 1920 a v současnosti má oddíl přípravky, žáků a mužů a účastní se nesčetně soutěží. Amatérský divadelní soubor „DIPONA“, ve spolupráci s obecním úřadem připravuje divadelní představení pro děti a dospělé. Představení mají vysokou návštěvnost a zajišťují kulturní vyžití nejen obyvatel Mukařova. Dále v obci funguje mateřské centrum, které slouží jako místo ke sdružování rodičů s dětmi na mateřské dovolené. Také v obci působí občanská sdružení Mukařov-sko a Pro Srbín. OS Mukařov-sko vzniklo za účelem rozvíjení obcí sdružených pod obecní úřad Mukařov, tedy Srbín a Žernovka. OS Pro Srbín má za cíl udržovat a rozvíjet sousedské vztahy a obnovovat prostředí v obci Mukařov-Srbín.

Historie Sokola Tehovec se datuje od roku 1974, kdy došlo k otevření kuželny (sokolovny) pro místní obyvatele. Od té doby se vyvíjelo vybavení sokolovny a rozrůstal se počet družstev a jejich členů soutěžících v kuželnkách. V roce 2007 došlo k rekonstrukci prostoru kuželny, která byla částečně financována z dotačního titulu. O dětském klubu a OS s názvem Klidné bydlení v Tehovci nebyly žádné podrobné informace dohledány.

Ve Všestarech funguje Klub dětí a mládeže Čtyřlístek, který je založen za účelem podpory a rozvoje volnočasových aktivit dětí a mládeže ze Všestar a okolních vesnic. Ve fotbalovém klubu Všestary funguje družstvo pro děti i dospělé a pravidelně se účastní zápasů. Fotbalové hřiště je jediný prostor, na kterém se dají pořádat akce v obci, proto SDH Všestary s fotbalovým klubem spolupracuje a pořádá na jeho hřišti většinu svých akcí. O rybářském klubu nebyly žádné podrobné informace dohledány.

Po zhodnocení počtu spolků v daných obcích, na základě zjištěných informací, je Mukařov jednoznačně první. V obci má všechny vybrané spolky, které jsou plně funkční a slouží obyvatelům i z přilehlých obcí. Tehovec a Všestary mají shodný počet spolků, nelze tedy určit, která obec je v tomto ohledu vybavenější.

5.2 Základní charakteristika SDH Mukařov, Tehovec a Všešary

SDH v okrese Praha-východ jsou rozdělena do 8 okrsků, kdy každý okrsek má pod sebou zpravidla 10 sborů. Okresní sdružení Praha-východ má svého starostu, který za jednotlivé okrsky zodpovídá. Okrsky byly založeny, aby SDH, které jsou si blízké svou polohou, mohly vzájemně spolupracovat, pořádat soutěže a v neposlední řadě, aby došlo ke sblížení členů SDH a JSDH. V době, kdy okrsky nefungovaly, bylo nad SDH pouze okresní sdružení Praha-východ, které sdružuje přibližně 80 sborů, jejichž členové se neznali a nepořádali společné akce. Pouze jednou za rok byla pořádána okresní soutěž v požárním sportu, jinak neměli příležitost se vzájemně poznat, současně okrsky soutěží mezi sebou, nepřibírají do soutěží jiné okrsky a nesdružují se s nimi. Okrsek je samostatný právní subjekt, je naprosto soběstačný, může například na svou činnost získávat dotace. Každý okres nedělí SDH do okrsků, není to pravidlem.

Tabulka 11 Kategorie JPO SDH Mukařov, Tehovec a Všešary

	SDH Mukařov	SDH Tehovec	SDH Všešary
kategorie JPO	III.	III.	V.

Zdroj: vlastní zpracování na základě zjištěných informací

JSDHO Mukařov a Tehovec jsou v kategorii jednotek JPO (jednotek požární ochrany) III s dobou výjezdu do 10 minut a operační působností i mimo katastr obce (zřizovatele). Jednotka vyjíždí na pokyn Krajského operačního a informačního střediska (KOPIS) HZS kraje. Výjezd jednotky může nařídít i starosta obce, ten však musí být neprodleně ohlášen KOPIS. JSDHO Všešary je zařazena v kategorii JPO V s dobou výjezdu do 10 minut, územní působností pouze na území katastru obce a nižšími nároky na materiální vybavení. Za odbornou přípravu velitelů a strojníků JSDHO odpovídá HZS kraje, respektive příslušný územní odbor HZS kraje. Velitele JSDHO jmenuje na návrh zřizovatele (starosty obce) odbor integrovaného záchranného systému HZS kraje, na základě absolvované odborné přípravy.

Tabulka 12: Charakteristika SDH Mukařov, Tehovec a Všešary

	SDH Mukařov	SDH Tehovec	SDH Všešary
Založení sboru	1931	1916	1903
počet členů SDH	103 členů	92 členů	24 členů

Zdroj: vlastní zpracování na základě zjištěných informací

Sbor dobrovolných hasičů v Mukařově byl založen 31. 12. 1931 a měl 12 činných členů a 13 přispívajících. Zbrojnice se oficiálně jmenuje Požární dům od roku 1987, kdy byl dům slavnostně otevřen po celkové rekonstrukci. Jako jeden z mála sborů v ČR mají ve vlastnictví (coby občanské sdružení) Požární dům včetně pozemku využívaného pro výcvik členů jednotky a aktivity oddílu malých hasičů. Zároveň členi sboru v závislosti na finančních a časových možnostech požární dům postupně rekonstruuji (výměna vrat, podlahy, oken, radiátorů, rekonstrukce školící místnosti, vytápění a sociálního zázemí).

SDH Tehovec byl založen v roce 1916, měl 37 činných a 17 přispívajících členů, v roce 1922 byl založen i odbor žen a jinošská skupina. První hasičskou zbrojnicí získal sbor v roce 1923, v roce 1986 byl vlastním úsilím postaven nový požární dům, který SDH užívá dodnes. Při stavbě tohoto domu bylo odpracováno celkem 11 087 brigádnických hodin. 8771 brigádnických hodin odpracovali sami členové sboru. Z uvedených odpracovaných hodin vyplývá, že 2316 brigádnických hodin odpracovali obyvatelé obce ve prospěch SDH.

V Obci Věstary docházelo v minulosti často k požárům, proto byla v roce 1902 pořízena čtyřkolová stříkačka. Později, v roce 1903 došlo k založení sboru dobrovolných hasičů a vystavení hasičské zbrojnice, v tom samém roce uspořádal Sbor dobrovolných hasičů první divadelní představení. Činnost sboru byla po roce 1989 pozastavena a znovu začal fungovat až v roce 2006. V roce 2008 byla obnovena činnost jednotky, kdy členové JSDHO postupně získávali finanční prostředky pro nákup zásahové techniky. Budova SDH slouží i jako obecní úřad, je proto v plánu výstavba úplně nové zbrojnice, za finančního příspěvku obce. Ve Věstarech není žádný sál, společenská místnost, či venkovní plocha (pouze již zmiňované fotbalové hřiště), kterou by mohlo SDH využívat na pořádání akcí pro občany, nebo pro výcvik JSDHO.

5.2.1 Vybavenost SDH Mukařov, Tehovec a Věstary

Tabulka 13 Vybavenost SDH Mukařov, Tehovec a Věstary

	SDH Mukařov	SDH Tehovec	SDH Věstary
Zbrojnice ve vlastnictví SDH	ano	ne	ne
počet členů JSDHO	3 velitelé, 3 strojníci, 14 hasičů	4 velitelé, 5 strojníků, 12 hasičů	3 velitelé, 4 strojníci, 7 hasičů
technické vybavení JSDHO	cisternová stříkačka CAS 20 - Tatra 815 Terno, 3x dodávkové dopravní automobily	Cisternová automobilová stříkačka CAS 25 MAN, 2x dodávkové dopravní automobily	2x CAS 25 Škoda 706 RTHP, 1x Avia

Zdroj: vlastní zpracování na základě zjištěných informací

SDH Mukařov disponuje třemi kusy požární techniky. Patří mezi ně cisternová automobilová stříkačka CAS 20 – Tatra 815 Terrno (získaná z dotačního titulu v roce 2010), dále dopravní automobily Ford Transit, Wolswagen transporter a Mercedes Benz (získaný rovněž z dotačního titulu v roce 2017). Sbor má ve vlastnictví vyvíječ kouře, jenž se používá primárně k výcviku členů JSDHO. Zakuňují se s ním prostory budov, což vytváří autentičnost situací, ve kterých je prověřována připravenost jednotky. Je také hojně využíván i při předváděcích akcích. SDH má celkem 103 členů a JSDHO má 3 velitele, 3 strojníky a 14 hasičů, z toho jednu ženu.

SDH Tehovec má v majetku 3 vozidla. Cisternová automobilová stříkačka CAS 25 MAN (rok výroby 2006) je určena k zásahové činnosti JSDHO. Vozidlo bylo získáno nové. Dva dodávkové dopravní automobily Ford Transit 130 rok výroby 1998 a Peugeot 3000 combi rok výroby 2016, které byly získány použité a jsou určeny pro dopravu materiálu a osob k mimořádným událostem. Jsou využívány i pro dopravu běžnou ve prospěch sboru. V současné době má SDH Tehovec celkem 92 členů, 26 dětí, 40 žen, 37 mužů. JSDHO má 4 velitele, 5 strojníků a 12 hasičů, z toho ani jednu ženu.

SDH Všestary disponuje dvěma automobily CAS 25 Škoda 706 RTHP, rok výroby 1987 (tzv. „trambus“), jeden z vozů je po celkové rekonstrukci, obec ho zakoupila za 300 tisíc korun. Dále má automobil Avia, rok výroby 1983. SDH má 24 členů, JSDHO má 3 velitele, 4 strojníky a 7 hasičů, z toho jsou 3 ženy.

Z hlediska zásahové techniky, lze za nejvybavenější sbor považovat SDH Mukařov. Disponuje kromě teprve 8 let starého zásahového vozidla dalšími třemi dopravními automobily, které může využívat k zásahové i zájmové činnosti sboru. Velkou výhodou z hlediska vybavenosti představuje již zmiňovaný vyvíječ kouře. JSDHO Tehovec lze umístit hned za JSDHO Mukařov, jelikož má pouze o jeden dopravní automobil méně. SDH Všestary má ze všech sledovaných sborů nejstarší zásahovou techniku a nedisponuje žádným dopravním automobilem.

Co se týče počtu členů SDH, nevíce členů má SDH Mukařov, následuje SDH Tehovec a nejméně členů má SDH Všestary.

SDH Mukařov má jako jediný ze sledovaných sborů ve vlastnictví zbrojnici i s přilehlým pozemkem se kterou tak může nakládat dle vlastního uvážení. Zde představuje nevýhodu čerpání dotačních titulů, které jsou ve většině případů poskytovány obcím na majetek v jejich vlastnictví. Naopak SDH Všestary nemá k dispozici žádné prostory, kde by se jeho členové mohli scházet a je tím omezena jejich činnost.

Tabulka 14 Počet výjezdů JSDHO Mukařov, Tehovec a Všešary

Počet výjezdů JSDHO	SDH Mukařov	SDH Tehovec	SDH Všešary
v roce 2016	35	29	27
v roce 2017	38	31	19

Zdroj: vlastní zpracování na základě zjištěných informací

U zásahů s HZS Říčany nejčastěji spolupracuje JSDH Mukařov. Je to z části dáno poplachovým plánem, ve kterém je uvedena častěji než ostatní sledované jednotky. Z toho důvodu jsou dva členi jednotky zaměstnáni přímo v obci a mohou tak k zásahu vyrazit bezprostředně po jeho vyhlášení. S tím souvisí vysoká výjezdová činnost této jednotky sledovaná za roky 2016 a 2017. JSDHO Tehovec má za sledované období jen o něco menší počet výjezdů než JSDHO Mukařov. JSDHO Všešary je znevýhodněná tím, že spadá do kategorie JPO V., není tím pádem k zásahům zvaná tak často jako ostatní dva sbory a je tím také snížena velikost území, které má v rámci požární ochrany na starosti.

5.3 Činnosti a pořádané aktivity SDH Mukařov, Tehovec a Všešary

Tabulka 15 Činnosti a aktivity SDH Mukařov, Tehovec a Všešary

Pořádané aktivity	SDH Mukařov		SDH Tehovec		SDH Všešary	
	potvrzení aktivity	Četnost pořádání aktivity/rok	potvrzení aktivity	Četnost pořádání aktivity/rok	potvrzení aktivity	Četnost pořádání aktivity/rok
Hasičský ples	x	1	x	1	---	
Pálení čarodějnic	x	1	x	1	x	1
Dětský den	x	1	x	1	x	1
Dětský maškarní ples	---		x	1	---	
Soustředění pro děti	x	1	x	2	---	
Hasičské soutěže	x	1	x	3	x	1
rozsvěcení Vánočního stromku	x	1	x	1	x	1
stavění májky	x	1	x	1	---	
Preventivně výchovné přednášky	x	3	x	1	---	
Sportovní akce	---		x	4	---	

Zdroj: vlastní zpracování na základě zjištěných informací

V SDH Mukařov funguje oddíl pro mladé hasiče, který děti vede nejen ke znalosti hasičské problematiky, ale učí je i první pomoc, koná přípravu na soutěže a učí je základní disciplíně. Dítě může v takto orientovaném kroužku trávit volný čas za symbolický roční příspěvek. Již tradičně SDH v Mukařově pořádá dětský den, který se koná začátkem

června a těší se vysoké návštěvnosti (cca 250 dětí). Na této akci se podílí až 60 členů a pomocníků SDH. Každoročně bývá připraveno několik soutěží pro děti, ukázka technického vybavení SDH a činností složek IZS. SDH dále pořádá hasičský ples v místní sokolovně, kde se pořádá tradiční tombola, jejíž výtěžek putuje na činnost SDH. K akcím pořádaným pro děti se neodmyslitelně řadí i čarodějnice, kdy je pro děti připraveno nespočet soutěží. SDH navštěvuje obecní mateřskou a základní školu, kde pořádá preventivně výchovné přednášky v oblasti první pomoci, učí je poznávat topologické značky, jak se zachovat v různých krizových situacích a další. SDH již 15 let pořádá praktický výcvik členů JSDHO pro okolní sbory, který je zaměřený na praktické proškolení jednotek v rámci témat, předepsaných k výcviku Generálním ředitelstvím HZS ČR. S pořádáním tohoto výcviku jim asistuje HZS stanice v Říčanech. SDH pořádá okrskové závody pro okolní sbory a několik přátelských závodů s účelem sbory sjednotit a vzájemně se poznat. SDH pomáhá obci při údržbě zařízení, sloužících k PO, jakými jsou např. např. požární nádrž a hydrantová síť.

I v Tehoveckém SDH funguje oddíl pro děti, který se účastní hasičských soutěží, jezdí na soustředění a podílí se na udržování pořádku a pořádání akcí v obci. Oddíl pro děti se zúčastnil i několika mezinárodních hasičských setkání, jako například Mezinárodního setkání hasičské mládeže v Polsku v roce 2015. I dospělí členové SDH se účastní soutěží jak v mužské, tak ženské kategorii. Podílí se na každoročním pořádání čarodějnic, rozsvícení Vánočního stromu, stavení májky, hasičského bálu, dětského maškarního plesu a dalších akcí (viz tabulka č. 15). V roce 2014 se členové SDH podíleli na rekonstrukci hasičské zbrojnice, kdy jim sice byla přiznána dotace ve výši 95% nákladů na materiál, ale samotná rekonstrukce už byla v rukou členů SDH. V neposlední řadě se členové SDH za finančního příspěvku obce a místních podnikatelů v roce 2014 pustili do rekonstrukce historického hasičského vozu Praga Grand z roku 1927.

SDH Všešary pomáhá obci na vyžádání s úklidem, hrabáním listí, či úpravou dětského hřiště. JSDHO například pomáhalo s kropením obce v roce 2015, kdy byla prováděna úprava kanalizace, za dobu úprav došlo k vyčerpání velkého objemu vody a pohonných hmot. Mezi akce, které SDH pořádá, patří pálení čarodějnic, kde staví hranici, pořádají zábavné soutěže pro děti a zajišťují bezpečnost při následném pálení hranice. Sbor sice nepořádá masopust, ale podílí se na zajištění jeho chodu a bezpečnosti při slavnostním pochodu masek. Dále SDH pořádá dětský den, kdy je na každý rok zvolena jiná tematika, což přitahuje pozornost lidí i z okolních vesnic. Dětský den je pořádán v areálu mateřské

školy. Dále SDH pořádá soutěž „Memoriál Josefa Vlčka“ pro okolní sbory. Soutěž je spíše na odlehčení, pobavení a setkání spřízněných sborů. Mezi další akci, kterou SDH Všešary pořádá, patří rozsvěcení Vánočního stromu s mikulášskou nadílkou, které se pravidelně účastní až 100 dětí a patří mezi nejoblíbenější akce.

Z výše získaných informací lze usoudit, že SDH Mukařov a Tehovec pořádají téměř shodný počet akcí. V případě SDH Mukařov lze za nejnavštěvovanější akci považovat dětský den, v případě SDH Tehovec pálení čarodějnic a v případě SDH Všešary je nejoblíbenější akcí rozsvěcení Vánočního stromu s mikulášskou nadílkou. Za velikou nevýhodu SDH Všešary lze v souvislosti s touto komparací považovat absenci jakéhokoliv samostatného prostoru pro pořádání akcí v obci.

Dalším důležitým faktorem srovnání v této oblasti je výchova dětí, které se věnují SDH Mukařov a Tehovec téměř ve shodném rozsahu. Nejenom, že děti vedou ke sportu, učí je zdravotní výchovu, chování v krizové situaci a rozvíjí jejich vztahy s přílehlými i zahraničními SDH, ale podílí se tím na získávání nových členů jednotky sboru.

5.4 Míra aktivity sledovaných SDH při samosprávném řízení obcí

Tabulka 16 Výsledky voleb do zastupitelstev obcí Mukařov, Tehovec a Všešary

	Volby v r. 2010			Volby v r. 2014		
	Počet volených zastupitelů	Počet kandidátů za SDH	Počet zvolených kandidátů za SDH	Počet volených zastupitelů	Počet kandidátů za SDH	Počet zvolených kandidátů za SDH
Mukařov	13	0	0	15	15	3
Tehovec	9	9	5	7	4	3
Všešary	9	0	0	9	0	0

Zdroj: vlastní zpracování dle Českého statistického úřadu

Jak si lze povšimnout v tabulce, ve volbách do zastupitelstev konaných v roce 2010 za SDH Mukařov nekandidoval žádný zástupce. Ve volbách konaných v roce 2014, kandidovalo za SNK Dobrovolných hasičů Mukařov patnáct kandidátů, z nichž byli tři kandidáti zvoleni do zastupitelstva. Na toto období bylo zvoleno patnáct zastupitelů. Zástupci SDH kandidovali za účelem včasného přístupu k informacím a možnosti přímo se podílet na dění v obci. Je nutné podotknout, že zastupitelstvo s SDH Mukařov dobře spolupracuje a podporuje jejich činnost.

Co se týče údajů za obec Tehovec, byli ve volbách v roce 2014 zvoleni tři zastupitelé ze SDK SDH a TJ Sokol Tehovec. Na volební období 2014-2020 bylo zvoleno

celkem 7 zastupitelů. Ve volbách v roce 2010 pět zastupitelů za SDK SDH a TJ Sokol Tehovec, a to z celkového počtu devíti zastupitelů.

Ve volbách v roce 2010 ani v roce 2014 nekandidoval žádný zástupce za SDH Všešary. Jedna členka SDH je v zastupitelstvu za jiné sdružení. SDH Všešary neplánuje kandidovat ani v nadcházejících volbách do zastupitelstev kvůli tomu, že se jim se současným zastupitelstvem dobře vyjednává a nemají k tomu důvod, nepotřebují mít na obhajobu zájmů sboru mandát v zastupitelstvu. Úroveň spolupráce s obcí se výrazně zlepšila s nástupem nového starosty.

Z informací výše lze usoudit, že SDH Mukařov a Tehovec se podílejí na chodu obce prostřednictvím členství v zastupitelstvu, které jim zajišťuje lepší prosazování jejich zájmů, jako je například získávání finančních prostředků z dotací na jejich spolkovou činnost. SDH Všešary ve volbách nekandiduje a ani to neplánuje, i přes to, že by to jejich spolkové činnosti mohlo prospět.

5.5 Čerpání finančních prostředků z dotačních titulů a obecního rozpočtu

Tabulka 17 Čerpání finančních prostředků z dotačních titulů SDH Mukařov, Tehovec a Všešary

SDH:	Název dotačního titulu:	Poskytnutá dotace:	Poskytovatel dotace:
Mukařov	Fond podpory dobrovolných hasičů a složek IZS	50 000 Kč	Středočeský k.
	podpora nákupu cisternové stříkačky v rámci programu Dotace pro jednotky SDH	800 000 Kč	Středočeský k.
	Reprodukcí požární techniky pro jednotky PO	2 000 000 Kč	Ministerstvo vnitra
	podpora nákupu cisternové stříkačky v rámci programu Dotace pro jednotky SDH	300 000 Kč	Středočeský k.
	Reprodukcí požární techniky pro jednotky PO	450 000 Kč	Ministerstvo vnitra
Tehovec	Fond podpory dobrovolných hasičů a složek IZS	173 650 Kč	Středočeský k.
	Fond podpory dobrovolných hasičů a složek IZS	51 750 Kč	Středočeský k.
	Opravy a rekonstrukce hasičských zbrojnic	338 732 Kč	Středočeský k.
Všešary	Fond podpory dobrovolných hasičů a složek IZS	190 156 Kč	Středočeský k.

Zdroj: vlastní zpracování na základě zjištěných informací. Dotační tituly byly sledovány za posledních 8 let.

V roce 2010 získalo SDH Mukařov finanční prostředky od Ministerstva vnitra ve výši 2 milióny Kč a 800 000,- Kč získali z prostředků Středočeského kraje. Tato dotace byla získána na pořízení nové CAS v rámci reprodukce techniky požární ochrany. Zbývající finanční prostředky doplácela obec ze svého rozpočtu, s ohledem na celkovou hodnotu vozidla 7,5 milionu Kč, to bylo rozděleno na tři roční splátky. Další úspěšně získaná dotace v roce 2017, byla poskytnuta na obměnu dopravního automobilu, konkrétně na automobil Mercedes Benz. SDH získalo 450 000,- Kč od Ministerstva vnitra a 300 000 Kč od Středočeského kraje. Obec se podílela částkou ve výši 650 000,- Kč. SDH se již několik let snaží získat dotaci na údržbu a zvelebování. Dále SDH čerpal z titulu na podporu Záchranářské akademie, konkrétně 50.000,- Kč z těchto prostředků pořídili audiovizuální techniku a figurínu pro nácvik resuscitace. Neúspěšní jsou ve schvalování žádostí o dotace na zateplení budovy a nové fasády. Celkové náklady na tuto akci jsou vyčísleny ve výši 1,5 milionu korun, které budou nejspíše muset být poskytnuty z obecního rozpočtu.

V roce 2010 získal SDH Tehovec finanční prostředky z dotačního titulu Fond podpory dobrovolných hasičů a složek IZS na oslavy 90. Výročí založení SDH Tehovec a 75. Výročí založení FF Ober Werbe (Německo) ve výši 51 750 Kč. V rozmezí let 2011-2017 získali finanční prostředky v celkové výši 173 650 Kč na Mezinárodní setkání hasičské mládeže. V roce 2014 získal sbor dotace na pořízení materiálu od Středočeského kraje na rekonstrukci hasičských zbrojnice. Náklady byly odhadnuty v celkové výši 356.560,- Kč, prostředky z dotace byly ve výši 95% nákladů, tedy 338.732,- Kč. Zbývajících náklady ve výši 17.828,- Kč byly uhrazeny z obecního rozpočtu. Dotace byla poskytnuta pouze na pořízení materiálu, vlastní práci už museli vykonat členové SDH a obyvatelé obce. Po rekonstrukci byl objekt zateplen a byla provedena nová fasáda.

V roce 2014 získalo SDH Všestary finanční prostředky z dotace ve výši 190.156,- Kč na vybavení jednotky (zásahové obleky, rukavice, hadice, vysílačky a ochranné pomůcky). SDH neúspěšně podalo dvě žádosti, v roce 2016 a v roce 2017 a to v rámci Programu Středočeského Fondu podpory dobrovolných hasičů a složek IZS. Obec byla připravena poskytnout zbývající doplatky dotací. Tyto dvě žádosti nebyly schváleny z důvodu chyb ve vyplněných dokumentech a byly zamítnuty pro neúplnost.

Tabulka 18 Souhrn finančních prostředků získaných z dotačních titulů

	Počet úspěšných žádostí o dotační prostředky	Počet získaných finančních prostředků
Mukařov	3	3 600 000 Kč
Tehovec	3	564 132 Kč
Všestary	1	190 156 Kč

Zdroj: vlastní zpracování na základě zjištěných informací

V čerpání finančních prostředků z dotačních titulů je nejúspěšnější SDH Mukařov, úspěšný je však i SDH Tehovec. Jejich členové už se v podávání žádostí o dotace orientují a mají přehled, na jaké dotační tituly mají jako SDH nárok. SDH Všestary se také zapojují do podávání žádostí o dotační prostředky, ale jejich žádosti nebývají často úspěšné, například kvůli chybně vyplněným dokumentům.

Tabulka 19 Finanční rozpočty SDH na rok 2017 a 2018

	SDH Mukařov	SDH Tehovec	SDH Všestary
Finanční prostředky poskytnuté z obecního rozpočtu na rok 2017	85 000 Kč	120 000 Kč	122 000 Kč
Finanční prostředky poskytnuté z obecního rozpočtu na rok 2018	230 000 Kč	250 000 Kč	440 000 Kč

Zdroj: vlastní zpracování na základě zjištěných informací

V oblasti poskytnutých finančních prostředků z rozpočtu obce na rok 2017 měly SDH Tehovec a Všestary téměř shodné dostupné finance ve výši 122 tisíc v případě SDH Všestary a 120 tisíc v případě SDH Tehovec. SDH Mukařov mělo k dispozici výrazně menší objem financí, a to ve výši 85 tisíc.

V roce 2018 dosahuje nejvyšší částky jednoznačně SDH Všestary, kterému obec na rok 2018 poskytla finanční příspěvek ve výši 440 tisíc korun. K tak výraznému nárůstu poskytnutých financí, oproti roku 2017 došlo díky zlepšení vztahů mezi zastupiteli a členy SDH a také s nástupem nového starosty obce, který oproti tomu předchozímu, činnost sboru plně podporuje. Jako druhý se umístil SDH Tehovec, kterému obec na jeho činnost vyhradila prostředky ve výši 250 tisíc korun, pro sbor to znamenalo nárůst finančních prostředků oproti předchozímu roku. Nejméně finančních prostředků na rok 2018 získal SDH Mukařov, a to ve výši 230 tisíc korun. Pokud to ale srovnáme s rokem 2017, došlo jednoznačně k nárůstu poskytnutých finančních prostředků ze strany obce. Obec Mukařov SDH navíc podporuje prostřednictvím příspěvku 3000 korun na každou pořádanou akci, kterou musí sbor předem ohlásit a následně je zpracována do obecního rozpočtu.

5.6 Souhrn zjištění učiněných pomocí sekundární a komparativní analýzy dat o aktivitách SDH Mukařov, Tehovec a Všestary

Působení SDH v obcích přesahuje původní účel, pro který byly založeny, tedy požární ochranu obce. Představitelé sledovaných sborů ve svých obcích pořádají společenské akce pro obyvatele. U SDH Mukařov se jedná o osm akcí, například dětský den, u SDH Tehovec o deset akcí, například pálení čarodějnic a u SDH Všestary o čtyři pořádané akce ročně, například rozsvěcení vánočního stromku. Jednotlivé sbory neustále zdokonalují znalosti členů jednotek, a to prostřednictvím školení, které provádí profesionální hasiči. SDH Mukařov pořádá proškolení jednotek okolních sborů v rámci témat předepsaných k výcviku Generálním ředitelstvím HZS ČR. Za velkou nevýhodu SDH Všestary v tomto ohledu lze považovat absenci jakéhokoliv prostoru pro pořádání akcí, cvičení a sdružování členů SDH.

Všechny sledované sbory za posledních osm let žádaly o finanční prostředky na nákup nového vybavení pro zásahové jednotky. SDH Mukařov touto cestou získal 3 600 000,- Kč, SDH Tehovec 564 132,- Kč a SDH Všestary 190 156,- Kč.

Členové SDH se zapojují do obecních zastupitelstev, čímž mohou ovlivňovat dění v obci, hájit zájmy svého sdružení a podílet se na důležitých rozhodnutích o chodu obce. Aktuálně má SDH Mukařov 3 zastupitele, SDH Tehovec také 3 zastupitele a SDH Všestary nemá v zastupitelstvu žádného zastupitele za své sdružení. Bylo také prokázáno, že čím více se SDH jako spolek zajímá o dění v obci a zapojuje se do jejího chodu, tím vyšší je jeho schopnost a vybavenost.

Všechny sledované sbory v obci pořádají aktivity pro obyvatele a pomáhají s pracemi, na které by musela obec najmout placenou firmu. SDH Mukařov v obci udržuje zařízení sloužící k požární ochraně, v obci Tehovec se na pořádku a drobných úpravách obce podílí, jak dospělí členové jednotky a sboru, tak členové dětského oddílu. SDH Tehovec v obci pomáhá na vyžádání například s hrabáním listí, či úklidem. Aktivity a výpomoc členové sboru vykonávají nezištně, pouze z podstaty fungování SDH.

Všechny zmíněné sbory se sdružují v rámci svého okrsku a snaží se spolupracovat a vzájemně si pomáhat. Nebyla zjištěna existence žádné větší rivality spíše naopak.

6 Empirické šetření o činnosti SDH Mukařov, Tehovec, Všešary

Tuto kapitolu tvoří empirické šetření uskutečněné na základě polostrukturovaných rozhovorů, které jsou rozděleny na dvě části. První část je tvořena výsledky zpracovaných rozhovorů se současným a bývalým velitelem stanice HZS Říčany, s cílem zjistit míru a úroveň spolupráce mezi HZS a SDH. Další část šetření je uskutečněná na základě rozhovorů s vybranými zástupci SDH s cílem porovnat a zhodnotit důvody vedoucí jednotlivé sbory k pořádání akcí a v této souvislosti i spolupráci s ostatními spolky v obci a okolními SDH.

Tabulka 20 Otázky pro současného a bývalého velitele stanice HZS Říčany

Číslo otázky	Otázka
1.	S jakou jednotkou JSDH nejčastěji spolupracujete (jste nejčastěji spolupracoval) při zásazích (při porovnání jednotek Mukařov, Tehovec a Všešary)?
2.	Setkáváte se (setkával jste se) se členy daných SDH pouze při zásazích, nebo i při jiných příležitostech?
3.	Účastníte se (účastnil jste se) společenských akcí, které dané SDH pořádají?

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 21 Otázky pro členy daných SDH

Číslo otázky	Otázka
1.	Jakou akci pořádanou SDH v obci považujete za nejvýznamnější?
2.	Z jakého důvodu v obci pořádáte kulturní akce?
3.	Pořádáte akce spolu s jinými spolky v obci? Pokud ano, s jakými?
4.	Spolupracujete s ostatními SDH ve vašem okolí? Pokud ano, s jakými a jak často?
5.	Co pro vás členství ve SDH znamená a co Vám to přináší?

Zdroj: vlastní zpracování

6.1 Základní charakteristika dotazovaných

V následující tabule jsou uvedeny základní údaje o dotazovaných č. 1 a to pohlaví, věk, funkce vykonávaná v rámci pracovního poměru s HZS a délka vykonávání dané funkce.

Tabulka 22 Základní charakteristika dotazovaných č. 1

Označení dotazovaných ²	Pohlaví	Věk	Funkce v HZS	Počet let ve funkci
Sv	muž	42 let	velitel stanice	2
Bv	muž	47 let	bývalý velitel stanice	4

Zdroj: vlastní zpracování

² Sv = současný velitel stanice, Bv = bývalý velitel stanice

V následující tabulce jsou uvedeny základní údaje o dotazovaných č. 2 a to pohlaví, věk, povolání, funkce v daném SDH a délka členství v SDH.

Tabulka 23 Základní charakteristika dotazovaných č. 2

Označení dotazovaných ³	Pohlaví	Věk	Povolání	Funkce v SDH	Délka členství v SDH
dM	muž	44 let	IT a projektový ředitel	velitel jednotky	34 let
dT	muž	66 let	důchodce	Člen SDH	48 let
dV	muž	38 let	obchodní zástupce	velitel jednotky	12 let

Zdroj: vlastní zpracování

Dotazování odpovídali na předem připravené otázky, jejich odpovědi jsou následně zpracovány a porovnány.

6.2 Analýza dat získaných pomocí polostrukturovaných rozhovorů

Uvedené otázky jsou pokládány na základě dat získaných sekundární analýzou. Jsou rozděleny na otázky pro bývalého a současného velitele stanice HZS Říčany, aby byl zhodnocen jejich pohled na činnost jednotlivých SDH. Do rozhovoru byl zapojen bývalý velitel stanice proto, že funkci vykonával 4 roky a jeho poznatky mohou být pro účely práce užitečné. Otázky pro zástupce SDH jsou zaměřeny na vnímání jejich spolkové činnosti, vzájemné spolupráce s ostatními spolky v obci a ostatními SDH v jejich okolí.

6.2.1 Otázky pro současného a bývalého velitele stanice HZS Říčany

Otázka č. 1: S jakou JSDHO nejčastěji spolupracujete (jste nejčastěji spolupracoval) při zásazích (při porovnání jednotek Mukařov, Tehovec a Všestary)?

Tabulka 24 Odpověď na otázku č. 1 (příslušníci HZS)

Dotazovaný	Shrnutí odpovědi
Sv	Nejčastěji spolupracuje s JSDHO Mukařov, důvodem je poplachový plán.
Bv	Nejčastěji spolupracoval s JSDHO Mukařov, důvodem je vyšší počet výjezdů.

Zdroj: vlastní zpracování

Sv uvedl, že nejčastěji při zásazích spolupracuje s JSDHO Mukařov, což je z velké části dáno hlavně poplachovým plánem. Z jeho odpovědi také vyplývá, že je se zásahovou

³ dM = dotazovaný zástupce za SDH Mukařov, dT = dotazovaný zástupce za SDH Tehovec, dV = dotazovaný zástupce za SDH Všestary

prací dané jednotky spokojený a nikdy s nimi neměl v této oblasti potíže. Bv na tuto otázku odpověděl, že při zásazích také nejčastěji spolupracoval s JSDHO Mukařov, která měla nejvyšší počet výjezdů, hned za ní se umístila JSDHO Tehovec. Nejméně výjezdů má JSDHO Všešary, což je dle dotazovaného dáno jejím zařazením v systému JPO.

Otázka č. 2: Setkáváte se (setkával jste se) se členy daných SDH pouze při zásazích, nebo i při jiných příležitostech?

Tabulka 25: Odpověď na otázku č. 2 (příslušníci HZS)

Dotazovaný	Shrnutí odpovědi
Sv	Výroční schůze, výcvik, preventivní výchovná činnost, velitelské dny.
Bv	Valné hromady, odborná příprava JSDHO, kontrolní činnost odboru prevence HZS obcí, různé slavnosti.

Zdroj: vlastní zpracování

Dotazovaný Sv uvedl, že se s nimi každoročně setkává na výroční schůzi, výcviku a při preventivní výchovné činnosti pořádané jednotlivými SDH. Dále uvedl, že se dvakrát ročně setkává s veliteli daných jednotek SDH při tzv. „velitelských dnech“, kde si předávají důležité informace. Dotazovaný Bv uvedl, že se se členy SDH setkává při valných hromadách a odborné přípravě jednotek SDH, která probíhala na stanici HZS Říčany. Jako dalších příležitostí pro setkání uvedl kontrolní činnost odboru prevence HZS v daných obcích, kdy mimo jiné probíhala kontrola dokumentace JSDHO. Z odpovědi dotazovaného Bv vyplývá, že se účastnil různých slavností pořádaných jednotlivými SDH, jako například zavádění nové techniky do provozu.

Otázka č. 3: Účastníte se (účastnil jste se) společenských akcí, které dané SDH pořádaly?

Tabulka 26 Odpověď na otázku č. 3 (příslušníci HZS)

Dotazovaný	Shrnutí odpovědi
Sv	Ne, neúčastní.
Bv	Ano, účastnil se společenských akcí daných SDH.

Zdroj: vlastní zpracování

Sv uvedl, že se těchto společenských akcí neúčastní. Z odpovědi druhého dotazovaného Bv vyplývá, že se akcí pořádaných SDH účastnil, řekl: „*když byla možnost, účastnil jsem se i dalších společenských akcí, které měly vždy velmi srdečnou a přátelskou atmosféru*“ (Bv).

6.2.2 Otázky pro zástupce jednotlivých SDH

Otázka č. 1: Jakou akci pořádanou SDH v obci považujete za nejvýznamnější?

Tabulka 27 Odpověď na otázku č. 1 (zástupci SDH)

Dotazovaný	Shrnutí odpovědi
dM	Dětský den.
dT	Pálení čarodějnic.
dV	Rozsvěcení Vánočního stromku s mikulášskou nadílkou.

Zdroj: vlastní zpracování

dM odpověděl, že „asi nejvýznamnější je Dětský den s hasiči, kterého se účastní každoročně okolo 250 dětí + jejich doprovod, který nepočítáme, ale odhaduji tak na dalších 350 dospěláků. Tuto akci zajišťuje okolo 60 našich členů a dalších pomocníků, kteří nám ochotně pomáhají“ (dM). Na tuto otázku odpověděl dT, že každá akce konaná v obci je významná. Pokud by ale měl vybrat jednu, je to pálení čarodějnic, kdy se následně staví máj. Z odpovědi dotazované dV vyplývá, že kromě SDH nikdo v obci žádné akce nepořádá, proto je vlastně každá jejich akce svým způsobem významná. Pokud by měl vybrat jednu, je to rozsvěcení Vánočního stromku s mikulášskou nadílkou, jež vrcholí závěrečným ohňostrojem a schází se na ní vždy velký počet rodin s dětmi.

Otázka č. 2: Z jakého důvodu v obci pořádáte kulturní akce?

Tabulka 28 Odpověď na otázku č. 2 (zástupci SDH)

Dotazovaný	Shrnutí odpovědi
dM	Setkávání občanů, uznání, baví je to, finanční příjem.
dT	Umožňují tím obyvatelům obce se setkávat.
dV	Žádný jiný spolek v obci kulturní akce nepořádá.

Zdroj: vlastní zpracování

Dotazovaný dM uvedl, že Hasičský ples v minulosti splňoval účel kulturního setkávání občanů a pro SDH představoval finančním příjmem. Jeho návštěvnost je ale s postupem let stále snižována, proto uvažují o jeho úplném zrušení. Ostatní akce jsou ovšem pořád stále navštěvované a jejich obliba neklesá. „Hlavním, proč je ale zatím stále, že nás to baví. Je super vidět ty děti šťastné a slyšet od rodičů slova chvály a uznání“ (dM). Dotazovaný dT jako hlavní důvod pořádání akcí uvádí, že chtějí obyvatelům zprostředkovat možnost se setkat. Dotazovaný dV uvedl, že kromě SDH žádný jiný spolek akce v obci nepořádá a jak dV uvedl: „Ve Vřestarech mají hasiči tradici od roku 1901. Po revoluci v roce 1989 skončili. A my jsme v roce 2006 znovu obnovili činnost SDH a v roce

2008 jsme znovu obnovili činnost jednotky. Vedlo nás k tomu právě to, že se v obci nic nedělo, nepořádali se dětské dny, čarodějnice, nic. Zavřela se i hospoda, kde jsme se scházeli, a tudíž jsem se s ostatními obyvateli nevidal už vůbec“ (dV).

Otázka č. 3: Pořádáte nějaké akce spolu s jinými spolky v obci? Pokud ano, s jakými?

Tabulka 29 Odpověď na otázku č. 3 (zástupci SDH)

Dotazovaný	Shrnutí odpovědi
dM	Ano spolupracují, ale v omezené míře. Konkrétní spolek neuvedl.
dT	Ano spolupracují, konkrétní spolek neuvedl.
dV	Ano, spolupracují s Fotbalovým klubem.

Zdroj: vlastní zpracování

Z odpovědi dotazované dM vyplývá, že v rámci akcí s ostatními spolky v obci spolupracovali, a to kvůli snaze spolkům pomoci a podpořit je v pořádání jejich akcí. Jak ale dotazovaný uvedl, SDH musel tuto spolupráci značně omezit z toho důvodu, že ostatní spolky již automaticky počítaly s pomocí členů sboru a přenechávaly jim většinu potřebných úkonů spojených s danou akcí. Konkrétní spolky dotazovaný neuvedl. Na tuto otázku dT uvedl, že při pořádání velkého počtu akcí spolupracují s kulturní komisí obce. Dotazovaný dále uvedl, že je dobré, když akce pořádá více spolků dohromady, účastní se jich pak více obyvatel. A dV odpověděl, že pořádají akce s fotbalovým klubem. Hlavním důvodem spolupráce je fakt, že fotbalové hřiště je jediným prostorem v obci, kde se dají kulturní akce pořádat. A jak dV uvedl, fotbalisté jim hřiště na pořádání akcí sami nabízejí.

Otázka č. 4: Spolupracujete s ostatními SDH ve vašem okolí? Pokud ano, s jakými a jak často?

Tabulka 30 Odpověď na otázku č. 4 (zástupci SDH)

Dotazovaný	Shrnutí odpovědi
dM	Ano spolupracuje se sbory v rámci svého okrsku, uvedl společný ples, soutěže, oslavy, výročí. Jedná se o cca 4 akce/rok.
dT	Ano spolupracuje se sbory u zásahů a při výcviku. Počet akcí neuvedl.
dV	Ano spolupracuje se sbory v rámci okrsku, uvedl okrskový ples, jedná se o cca 5 společných akcí/rok.

Zdroj: vlastní zpracování

Dotazovaný dM uvedl, že SDH spolupracuje hlavně se sbory v okrsku s názvem „Mukařovsko“. Kdy pořádají společný ples, soutěže a vzájemně se podporují při různých oslavách a výročích. V odhadu jde o čtyři setkání ročně. Z odpovědi dotazované dT vyplývá, že spolupracují se sbory v rámci okrsku. Jak dotazovaný uvádí, spolupracují i se

sbory z jiných krajů a zemí, například Rakouska, Německa, Polska a Ukrajiny. Dotazovaný dV uvedl, že spolupracuje se sbory v rámci okrsku a spolupráci ohodnotil jako velmi dobrou. Dotazovaný zmínil pořádání okrskového plesu, o kterém řekl následující: „*Mě osobně štválo, že se vždycky potkáme při práci, ale nikdy ne při zábavě. Návštěvnost bývá okolo 150-200 lidí. Máme z toho finanční příjem, a hlavně máme příležitost se všichni potkat. Hodně nás ten ples všechny sdružil*“ (Dv).

Otázka č. 5: Co pro vás členství ve SDH znamená a co Vám to přináší?

Tabulka 31 Odpověď na otázku č. 5 (zástupci SDH)

Dotazovaný	Shrnutí odpovědi
dM	Pokračuje v rodinné tradici, jako přínos uvedl uznání od spoluobčanů.
dT	Přínos uvedl nová přátelství, pochvala a poděkování za akce konané SDH od obyvatel obce.
dV	Přínos uvedl dobrý pocit z pomoci bližnímu, radost ze zdokonalování SDH a JSDHO.

Zdroj: vlastní zpracování

Dotazovaný dM odpověděl, že členství v SDH je pro něj jediná volnočasová aktivita, které se věnuje. Ve vedení SDH pokračuje po vzoru svých předků, kteří v SDH také působili. Na závěr uvedl: „*Je tak trochu ctí, pokračovat v této činnosti a nenechat ji padnout v zapomnění. A co mi to přináší? Uznání od spoluobčanů ale pak už jen spousta a spousta starostí*“ (dM). Druhý dotazovaný dT odpověděl, že je to jeho velký koníček. Je rád, že mají možnost s oddílem pro děti cestovat po Evropě za spřátelenými sbory a když se jim podaří získat nové vybavení pro jednotku. Dále zmínil pravidelné pořádání Mezinárodní setkání hasičské mládeže v Tehovci, která má tradici již od roku 1994. Z odpovědi posledního dotazovaného dV vyplývá, že ho těší, když mu za práci, kterou odvádí, někdo poděkuje. Těší ho, když může někomu pomoci: „*Odjíždíš od zásahu a máš svým způsobem uspokojivý pocit. Když někomu pomůžu, tak je to pro mě důkaz, že ty hasiče nedělám úplně zbytečně. Že jsem kdykoliv schopen reagovat a poskytnou první pomoc.*“ (dV). Dále ho těší, že se sbor neustále zdokonaluje a že za dobu jeho působení se stala jednotka plně vybavenou a funkční. Jak dotazovaný dále uvedl, vadí mu přístup zaměstnavatelů, kteří členy jednotek nechťejí pouštět k výjezdům v pracovní době.

6.3 Spolupráce JSDHO a HZS

Následující informace byly získány a zpracovány z neformálních rozhovorů se současným a bývalým velitelem stanice HZS Říčany.

Jednotlivé JSDHO jsou součástí plošného pokrytí poplachového plánu HZS kraje a podporují činnost příslušné stanice HZS kraje. Starosta obce s rozšířenou působností (v našem konkrétním případě města Říčany) úzce spolupracuje v rámci bezpečnostní rady ORP s velitelem stanice HZS Říčany i se starosty obcí, které jsou v územní působnosti ORP Říčany a zároveň jsou tito starostové statutárními zástupci zřizovatele příslušných jednotek. I na této úrovni dochází k utváření bezpečnostní strategie na úrovni mikroregionu, kdy je na odborné platformě budována základní výkonná bezpečnostní koncepce a setkává se zde při praktickém výkonu činností úroveň státní správy, samosprávy i dobrovolná úroveň v podobě organizovaných, vybraných členů dobrovolného spolku.

Sledované sbory spolupracují se sborem profesionálních hasičů v Říčanech. Setkávají se s příslušníky HZS nejen u společného zásahu, ale také při odborném výcviku, školení, či společném pořádání preventivně výchovné činnosti, kdy na bezpečnost při ukázkách dohlíží příslušníci HZS Říčany.

To, jak jsou jednotlivé JSDHO vybaveny, zjistí příslušník HZS z informační podpory IKIS II., což je aplikace, která zajišťuje přehled zásahové techniky a personální obsazení jednotek. Informace čerpá příslušník HZS i z výročních schůzí, kde dochází k vyhodnocení stavu stávající zásahové techniky a automobilů, které mají JSDHO k dispozici. Na výročních schůzích jsou projednávány i záměry pořízení nového vybavení JSDHO a například vytýčení nových specializací, na které by se jednotka chtěla dále zaměřit. Předpokládá to zájem HZS kraje takovou specializaci i technicky podpořit zapůjčením techniky, nebo dotací na technické prostředky.

Jednou za rok dochází ke zhodnocení škod při zásazích, kdy je vytvořena tabulka se všemi způsobenými škodami a následně dochází ke kontrole těchto škod. JSDHO je nahrazena poškozená technika, ochranné prostředky a spotřebované pohonné hmoty. Dále po každém společném zásahu zajišťují příslušníci HZS pro členy jednotek chemickou službu, což znamená, že provedou plnění dýchací techniky a její revizi, aby byla zkontrolována funkčnost této drahé a citlivé techniky.

6.4 Výsledky vlastního empirického šetření

Na základě rozhovorů uskutečněných s hasiči na profesionální i dobrovolné úrovni lze potvrdit provázanost jejich činností, kdy vzájemná spolupráce je nejenom povinná, ale

i potřebná v oblasti předávání informací a zkušeností pro bezchybné fungování společných zásahů.

Z odpovědi bývalého velitele stanice HZS Říčany lze v zásadě usoudit, že se s SDH setkával nejenom při zásahové činnosti, ale i na akcích pořádaných sbory nad rámec svých pracovních povinností. Velitel stanice HZS Říčany má v případě území, které má na starosti výhodu i starost zároveň – na jeho území se nachází velký počet JSDHO a někdy bývá těžké zapojit všechny do výjezdové činnosti.

Z rozhovorů vykonaných s jednotlivými členy sledovaných SDH lze usoudit, že všichni vzájemně spolupracují při zásahové činnosti a také při pořádání akcí a závodů v rámci svého okrsku. Významnou akcí je v tomto ohledu okrskový ples, na kterém se pravidelně schází skoro všichni členi okrskových sborů a jejich jednotek.

V oblasti pořádání akcí jednotlivými SDH je v případě každého sboru aspoň jedna akce, která bývá nejnavštěvovanější a lze ji označit za nejúspěšnější. Každý ze sborů spolupracuje minimálně s jedním spolkem na pořádání kulturní akce. Důvodem jsou buď prostory v případě SDH Všešary, nebo potřeba vzájemné pomoci v případě SDH Tehovec.

Významným v životě sledovaných SDH se jeví příchod nových členů sborů, kteří nejsou původem z obce, ale přistěhovali se do novostaveb bez jakékoliv vazby k obci a jejím obyvatelům. Jejich motivací je snaha zapojit se do spolkové činnosti v obci v celospolečensky prospěšné organizaci a tím navázat kontakt v novém prostředí.

V závěru se všichni dotazovaní shodli, že přínosem členství v SDH je hlavně spokojenost obyvatel s pořádanými akcemi a také dobrý pocit z práce, kterou ve sboru vykonávají. Dotazovaného za SDH Mukařov zmínil i starosti spojené s působením ve sboru. Je tak jednoznačné, že chvále od spoluobčanů, či pocitu ze zachráněného života, předchází spousta práce a času obětovanému členství v SDH, případně v JSDH.

7 Závěr

Obečným cílem práce bylo zjistit a porovnat, jakým způsobem se činnost Sboru dobrovolných hasičů, jako lokálních aktérů, odráží na fungování a rozvoji obce. Pro konkrétní analýzu dat a komparaci činností lokálních aktérů byly vybrány SDH v obcích Mukařov, Tehovec a Všešary.

První, teoretická část práce se věnuje regionálnímu rozvoji a rozvoji venkova, následující kapitola se pak věnuje aktérům regionálního rozvoje. V části věnující se rozvoji

regionu a venkova jsou uvedeny dva hlavní přístupy k regionálnímu rozvoji. Jsou to přístupy endogenní a exogenní, kdy zázemí práce tvoří endogenní přístup v rozvoji regionů, tedy přístup vnitřní. „*Endogenní regionální rozvoj je charakteristický důrazem na lidské zdroje a lidskou iniciativu. Rozvoj regionu a budování místní komunity je podmíněno existencí institucí, které zajišťují každodenní potřeby, jako je zaměstnání a sdružování obyvatel.*“ (Skokan, 2004, str. 20). Dále je kapitola rozdělena na úroveň Evropské unie a České republiky z pohledu fungování regionální politiky. Mezi základní legislativní dokumenty EU v oblasti regionálního rozvoje patří Strategie Evropa 2020 zajišťující inteligentní a udržitelný růst, který podporuje začleňování států. Strategickým dokumentem je Dohoda o partnerství pro programové období 2014-2020, která stanovuje prioritní oblasti podpory z hlediska regionálního rozvoje. Nejdůležitějším dokumentem v rámci regionální politiky ČR je Zákon o podpoře regionálního rozvoje, stanovující podmínky poskytování pomoci a spolupráce v oblasti regionálního rozvoje. Upravuje například působnost ústředních správních úřadů, krajů a obcí při poskytování podpory regionálnímu rozvoji. Díky politice regionálního rozvoje je území České republiky klasifikováno dle několika přístupů, z nichž jsou některé používány pouze v České republice, v případě klasifikace dle počtu obyvatel, či v Evropské unii, v případě klasifikace NUTS, či OECD. Nelze však jednoznačně určit, která z metod je nejspolehlivější, každá se zaměřuje na jiná kritéria dělení. Uvedena je také Typologie regionů dle Strategie regionálního rozvoje 2014-2020, která dělí území v závislosti na jejich rozvojových znacích, a to na území rozvojová, stabilizovaná a periferní. Bylo zjištěno, že regionální politiky EU a ČR jsou vzájemně provázány a mění se vždy po skončení sedmiletého programového období.

Následující kapitola se věnuje aktérům regionálního rozvoje, kteří jsou děleni na úroveň nadnárodní, národní a lokální a bylo vysledováno, že aktéři vzájemně spolupracující napříč úrovněmi. Pro zázemí práce jsou nejzásadnější aktéři na lokální úrovni. V závěru této části práce je uveden rozdíl mezi pojmy Sborem dobrovolných hasičů obce a jednotkou sboru dobrovolných hasičů obce, jako nutný úvod do pojmosloví dané problematiky, protože sbor a jednotka jsou dvě odlišné části, které mohou fungovat prakticky nezávisle na sobě. Ze stejného důvodu byly také popsány a charakterizovány výjezdové kategorie jednotek požární ochrany, které se člení do několika kategorií v závislosti na vymezení územní působnosti jednotky PO.

Z pohledu regionální spolupráce byla potvrzena zavedená praxe vzájemné výpomoci výjezdových jednotek sborů dobrovolných hasičů při řešení mimořádných událostí v rámci výzvy krajského operačního a informačního střediska k výjezdům. Při vážných, nebo dlouhodobých akcích je potřeba vytvořit zázemí pro zasahující hasiče a to většinou zajišťují členové (především členky) SDH.

Byl sledován jev v podobě příchodu nových členů sborů, kteří se přistěhovali do novostaveb bez jakékoliv vazby k obci a jejím obyvatelům. Jejich motivací je snaha zapojit se do spolkové činnosti v obci a tím navázat kontakt v novém prostředí.

Ve finanční rovině nebyla pozorována přímá úměra mezi výší prostředků pro činnost spolku a mírou aktivity. SDH Mukařov jako nejlépe vybavený sbor s největší mírou aktivity má pro rok 2018 nejnižší rozpočet ze tří porovnávaných sborů. Naopak SDH Všešary má rozpočet nejvyšší a jeho vybavenost je nejnižší. Zde je důležité srovnávat stabilitu rozpočtů za delší období.

Samostatnou oblastí je zapojení členů sborů v samosprávách obcí, v nichž sbor působí. Zde bylo vysledováno, že čím vyšší je důvěra mezi vedením sboru a vedením obce, tím nižší je snaha členů sboru kandidovat do zastupitelstva. Byla zjištěna spolupráce sboru s jiným spolkem v oblasti působení v zastupitelstvu, kdy SDH Tehovec kandiduje několik volebních období spolu s Tělovýchovnou jednotou Sokol a i díky tomu jsou jejich šance na zvolení zvýšené.

Každý sbor má vedoucího člena, který ovlivňuje celkovou úroveň sboru, je hlavním hybatelem jeho činnosti a zná kompletně problematiku fungování sboru v obci, po legislativní i funkční stránce. Ukázalo se, že kontinuální vedení SDH v Mukařově přineslo výsledky nejen v oblasti kvalitní spolkové činnosti, ale i v oblasti ekonomické a organizační. Ve výjezdové činnosti JSDHO má Mukařov nejlepší výsledky díky organizačnímu opatření, kdy dva členové výjezdové jednotky jsou zaměstnání v komunálních službách města Mukařov a jsou tedy schopni zajistit výjezd jednotky téměř nepřetržitě.

Oblast práce s mládeží je samostatnou kapitolou SDH. Pro zajištění dalšího fungování každého sboru je nutno mít aktivní mládežnickou základnu a z těch nejlepších vychovat další generaci členů výjezdových jednotek. V SDH Tehovec funguje dětský oddíl, který pravidelně navštěvuje spřátelené sbory z ČR i ze zahraničí, jezdí s dětmi na soustředění, výlety a soutěže. Celá tato činnost probíhá z velké části v obci a jejím okolí, což v dětech rozvíjí vztah k místu a jeho obyvatelům. Odchovanci mládežnických skupin SDH se často

ucházejí o práci u HZS krajů a často jsou díky své přípravě přijati. Zároveň zůstávají i členy JSDHO a tím zpětně přispívají ke zvyšování odborné úrovně ve sboru své obce.

Porovnávaná data potvrdila vztah mezi aktivitou SDH v obci a stavem technického vybavení JSDHO. SDH Mukařov obdržel finanční prostředky z dotačních titulů na nový cisternový automobil a tím se potvrdilo, že sbor se silnou a aktivní základnou, který dokáže zmobilizovat členy z různých odborných oblastí má větší šanci na obnovu techniky ze strukturálních fondů.

V oblasti spolupráce s územně příslušným pracovištěm HZS se na základě rozhovorů s velitelem stanice ukázalo, že posuzuje připravenost JSDH zejména z hlediska připravenosti, spolehlivosti a schopnosti jednotky k nasazení k zásahové činnosti. Činnosti SDH posuzuje velitel stanice HZS i na základě jejich činností mimo zásahovou oblast, a to na základě jeho účasti na valných hromadách sborů a odborné přípravě.

Dále se na základě zkoumaných dat potvrdilo, že SDH je vedení obce vždy připraven pomoci. Členové SDH Všešary vypomáhali obci s klopením silnice po celou dobu budování kanalizace, členové SDH Tehovec v obci pravidelně pomáhají s pracemi technického charakteru a členové SDH Mukařov se v obci podílejí na udržování zařízení sloužících k požární ochraně. Nejedná se tak pouze o činnosti hlavního zaměření SDH, tedy požární ochrana obce.

Při hodnocení míry aktivity sboru byly vysledovány akce, které už dlouhodobě pořádají SDH v obcích. Členové SDH Mukařov každoročně pořádají dětský den, kde se pravidelně sejde okolo 400 lidí. Ve Všešarech byla za nejoblíbenější akci vysledováno rozsvěcení vánočního stromku, které navštěvuje okolo 180 lidí, což lze v porovnání s ostatními akcemi považovat za velmi dobrou účast. V Tehovci pořádají členové SDH pálení čarodějnic, kdy nebyl zjištěn přibližný počet návštěvníků, ale akce je považována za každoročně nejnavštěvovanější.

Je důležité zdůraznit, že cílem práce bylo zjistit a porovnat, jakým způsobem se činnost SDH, jako lokálních aktérů, odráží na fungování a rozvoji obce, kdy oporou pro práci byl endogenní přístup v rozvoji regionů podporující lidskou iniciativu na lokální úrovni. Jejím cílem nebylo sbory hodnotit od nejlepšího po nejhorší. Všechny sledované sbory jsou pro svou obec v mnohém přínosem a tato práce poukázala na oblasti, které sbory omezují v jejich spolkové činnosti. Pokud by se sbory na tyto problematické oblasti zaměřily, mohlo by to být přínosné pro činnost jak sboru, tak i jednotky. Vzhledem k rozsahu bakalářské práce nebylo možné sledované sbory hodnotit ze všech úhlů pohledu,

či srovnávat jejich spolupráci se sbory z jiných okrsků, či regionů. Proto bude vhodné se na problematiku sborů dobrovolných hasičů navázat v diplomové práci.

8 Seznam použitých zdrojů

8.1 Knižní zdroje

BERNARD Josef. *Endogenní rozvojové potenciály malých obcí a místní samospráva*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i., 2010, 125 s. ISBN 978-80-7330-187-3

BINEK Jan, SVOBODOVÁ Hana, HOLEČEK Jan, GALVASOVÁ Iva, CHABIČOVSKÁ Kateřina. *Synergie ve venkovském prostoru - Aktéři a nástroje rozvoje venkova*. Brno: GaREP, spol. s r. o. 2009, 94 s. ISBN 978-80-904308-0-8

BLAŽEK Jiří, UHLÍŘ David. *Teorie regionálního rozvoje*. První vydání. Praha: Univerzita Karlova v Praze: Nakladatelství Karolinum, 2002, 211 s. ISBN 80-246-0384-5

FRIČ Pavol, GOULLI Rochdi. *Neziskový sektor v České republice*. Praha: nakladatelství Eurolex Bohemia, s.r.o., 2001, 203 s. ISBN 80-86432-04-1

GALVASOVÁ Iva a kol. *Spolupráce obcí jako faktor rozvoje*. Brno: nakladatelství Georgetown, 2007, 137 s. ISBN 80-251-20-9

HUDEČKOVÁ, Helena, LOŠŤÁK, Michal, ŠEVČÍKOVÁ, Adéla. *Regionalistika, regionální rozvoj a rozvoj venkova*. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze – Provozně ekonomická fakulta, 2010, 193 s., ISBN: 978-80213-1413-9

SKOKAN Karel. *Konkurenceschopnost, inovace a klastry v regionálním rozvoji*. Ostrava: Repronis s.r.o., 2004, 161 s. ISBN 80-7329-059-6

STEJSKAL Jan, KOVÁRNÍK Jaroslav. *Regionální politika a její nástroje*. První vydání. Praha: Národní knihovna ČR, 2009, 216 s. ISBN 978-80-7367-588-2 (brož.)

Velký sociologický slovník, 1. vyd. Praha: Karolinum, 1996, ISBN: 80-7184-311-3

WOKOUN René, *Regionální rozvoj a jeho management v České republice*. První vydání. Praha: Oeconomica, 2007, 244 s. ISBN 978-80-245-1301-0

8.2 Zákony

Zákon č. 248/2000 Sb., o *podpoře regionálního rozvoje*

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb., *Listina základních práv a svobod*

Zákon č. 89/2012 Sb., *Občanský zákoník*

Zákon č. 133/1985 Sb., *zákon České národní rady o požární ochraně*

Zákon č. 83/1990 Sb., o *sdužování občanů*

Zákon č. 128/2000 Sb. o *obcích*

8.3 Ostatní zdroje

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. *Dohoda o partnerství pro programové období 2014 – 2020*

Evropská komise. *Strategie Evropa 2020*. Brusel 2010

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. *Evropské strukturální a investiční fondy 2014 – 2020 v kostce*. Praha 2017, 48 s., ISBN: 978-80-7538-009-8

Evropská komise. *Politiky Evropské unie: Regionální politika*. Brusel 2014 16 s., ISBN 978-92-79-41284-4

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. *Strategie Regionálního rozvoje ČR na období 2014-2020+*

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. *Strategie Regionálního rozvoje ČR na období 2007-2013*

8.4 Internetové zdroje

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. 4. Předmět a konstrukce klasifikace CZ-NUTS. [Online] [cit. 23.11.2017]. Dostupné z:

https://www.czso.cz/csu/czso/4_predmet_a_konstrukce_klasifikace_cz_nuts_nuts_2004

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Volby do zastupitelstev obcí 10.10-11.10.2014. [Online] [cit. 13.1.2018]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kv2014/kv11?xjazyk=CZ&xid=1>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Volby do zastupitelstev obcí 15.10.-16.10.2010. [Online] [cit. 13.1.2018]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kv2010/kv?xjazyk=CZ&xid=1>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Počet obyvatel v obcích k 1.1.2017. [Online] [cit. 2.1.2018]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-obyvatel-v-obcich-k-112017>

EUROSKOP. Regionální politika. [Online] [cit. 1.12.2017]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8948/sekce/regionalni-politika/>

HASIČSKÉ TRADICE. Historie. [Online] [cit. 2.1.2018]. Dostupné z: <http://www.hasicsketradice.cz/historie>

HASIČI MUKAŘOV. Jiné akce. [Online] [cit. 4.1.2018]. Dostupné z: http://hasicimukarov.cz/?page_id=225

HASIČI TEHOVEC. Akce. [Online] [cit. 15.1.2018]. Dostupné z: <http://hasicitehovec.cz/akce.php>

MAPY. Google maps.cz. [Online] [cit. 28.1.2018]. Dostupné z: <https://www.google.cz/maps/@49.9755372,14.6961504,14z/data=!3m1!4b1!4m2!6m1!1s1soD8ZjKXCxW085NuDZ6RJHR3SBN9MOGW>

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ. Čerpání z fondů EU. [Online] [cit. 7.12.2017]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/cs/Ministerstvo/Ministerstvo/Pro-media/Medialni-reakce/Cerpani-z-fondu-EU>

NÁRODNÍ SÍŤ MÍSTNÍCH AKČNÍCH SKUPIN ČR. O nás. [Online] [cit. 15.12.2017]. Dostupné z: <http://nsmascr.cz/o-nas/>

OBEC MUKAŘOV. Mukařov. [Online] [cit. 20.1.2018]. Dostupné z: <http://www.mukarov.cz/nase-obce/historie-a-soucasnost/mukarov.htm>

OBEC MUKAŘOV. Školství a vzdělávání. [Online] [cit. 22.1.2018]. Dostupné z: <http://www.mukarov.cz/nase-obce/skolstvi-a-vzdelani.htm>

OBEC MUKAŘOV. Společnost, kultura, sport. [Online] [cit. 22.1.2018]. Dostupné z: <http://www.mukarov.cz/nase-obce/skolstvi-a-vzdelani.htm>

OBEC TEHOVEC. Historie obce. [Online] [cit. 27.1.2018]. Dostupné z: <https://tehovec.cz/historie-obce/>

OBEC TEHOVEC. Sdružení a spolky. [Online] [cit. 17.1.2018]. Dostupné z: <https://tehovec.cz/sdruzeni-a-spolky/>

OBEC VŠESTARY. Historie obce. [Online] [cit. 24.1.2018]. Dostupné z: <http://www.obec-vsestary.cz/obec-1/historie/>

STRUKTURÁLNÍ FONDY. Programové období 2014-2020. [Online] [cit. 5.12.2017]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020>

9 Přílohy

9.1 Úplný přepis rozhovorů

Současný velitel stanice HZS Říčany

S jakou jednotkou JSDH nejčastěji spolupracujete při zásazích (při porovnání jednotek Mukařov, Tehovec a Všešary)?

Nejčastěji při zásazích spolupracujeme s JSDHO Mukařov, je to dáno poplachovým plánem, ve kterém jsou častěji zmiňovaní než ostatní jednotky. Tato jednotka vyjíždí vždy ve stanoveném čase a zatím jsem s nimi neměl žádný problém. Rád bych zmínil, že na Říčansku je velký přetlak SDH a jejich jednotek, oproti například Kolínsku.

Setkáváte se se členy daných SDH pouze při zásazích, nebo i při jiných příležitostech?

Se členy jednotek sborů se setkávám i při jiných příležitostech. Jsou to každoroční výroční schůze, výcviky a preventivní výchovná činnost. A s veliteli jednotek se setkávám 2x za rok, při velitelských dnech. Při této příležitosti si sdělíme aktuální informace o sborech a jednotkách.

Účastníte se společenských akcí, které dané SDH pořádaly?

Ne, těchto společenských akcí se neúčastním. Rád bych ale zmínil dětský den pořádaný SDH Mukařov, který pořádají každoročně v červnu už několik let. Je to moc hezky udělaná a dobře zorganizovaná akce na fotbalovém hřišti, kdy si vždy pozvou i ostatní složky IZS (například policejní psovody, záchranáře, či zaměstnance vězeňské služby) a ti mají vždy připravenou nějakou ukázkou. Jsou tam různé akce a hry pro děti, sejde se tam vždycky hodně lidí.

Bývalý velitel stanice HZS Říčany

S jakou jednotkou JSDH jste nejčastěji spolupracoval při zásazích (při porovnání jednotek Mukařov, Tehovec a Všešary)?

Nejčastěji jsem při zásazích spolupracoval s JSDHO Mukařov, protože měli o něco málo vyšší počet výjezdů než JSDHO Tehovec, s vyšším odstupem následovala jednotka Všešary, která je však v nižší kategorii s určením pro zásah v katastru obce.

Setkával jste se se členy daných SDH pouze při zásazích, nebo i při jiných příležitostech?

Se členy SDH jsem se setkával pravidelně při výročních valných hromadách pořádaných na konci roku. Bylo to vždy příjemné setkání s kolegy při hodnocení jejich činnosti a plánování pro další období, další rovinou, při které jsme se pravidelně setkávali, byla odborná příprava jednotek sboru dobrovolných hasičů obcí, která pravidelně probíhala na stanici HZS Říčany. Jedním z dalších setkání byla kontrolní činnost odboru prevence HZS v obci, kdy do kontrolního orgánu byl jmenován pravidelně i příslušný velitel, v jehož územní působnosti byla kontrola nařízena a součástí kontroly byla i kontrola dokumentace vedené k činnosti JSDHO a doklady předkládali vedoucí JSDHO, spolu se starostou obce. Dalšími příležitostmi při různých slavnostech k zavádění nové techniky do provozu, nebo podobných akcí bylo mnoho.

Účastnil jste se společenských akcí, které dané SDH pořádaly?

Ano, když byla možnost, účastnil jsem se i dalších společenských akcí, které měly vždy velmi srdečnou a přátelskou atmosféru.

Člen SDH Mukařov

Jakou akci pořádanou SDH v obci považujete za nejvýznamnější?

Hasičský maškarní bál, Dětský den s hasiči a pálení čarodějnic. Asi nejvýznamnější je Dětský den s hasiči, kde se účastní každoročně okolo 250 dětí + jejich doprovod, který nepočítáme, ale odhaduji tak na dalších 350 dospěláků. Tuto akci zajišťuje okolo 60 našich členů a dalších pomocníků, kteří nám ochotně pomáhají.

Z jakého důvodu obci pořádáte kulturní akce?

Hasičský ples a Čarodějnice bývaly mimo společensky kulturní setkání občanů i zdrojem příjmu pro náš sbor. V poslední době však účast a zájem zejména o plesy upadá, a tak uvažujeme o ukončení jeho pořádání. Čarodějnice jsou velmi navštěvované a zde se opět setká cca 400 občanů. Hlavním PROČ je ale zatím stále, že nás to baví. Je super vidět ty děti šťastné a slyšet od rodičů slova chvály a uznání.

Pořádáte akce spolu s jinými spolky v obci? Pokud ano, s jakými?

Pořádáme, ale již velmi omezeně. V minulosti jich bylo více. Vedlo nás k tomu zejména snaha pomoci ostatním s pořádáním jejich akcí. Potom se ale stalo pravidlem, že většinu potřebného jsme připravovali my s hasiči, a to byl i důvod k omezení spolupráce.

Spolupracujete s ostatními SDH ve vašem okolí? Pokud ano, s jakými a jak často?

S ostatními sbory spolupracujeme zejména v rámci aktivit okrsku č. 5, který nese jméno „Mukařovsko“. Pořádáme společně ples, soutěže a navzájem se podporujeme při oslavám výročí sborů, nebo místních soutěží. Jedná se o cca 4 společné akce za rok.

Co pro vás členství ve SDH znamená a co Vám to přináší?

Členství v SDH pro mě znamená velikého koníčka, vlastně asi jediného mimo rodiny k práci, která mi zabírá mnoho času. Svým způsobem je to i odpovědnost k našim otcům, kteří nesli hasičské žezlo dlouhá desetiletí. Hasiči mají obecně dobrou pověst a u nás v obci to platí dvojnásob. Je tak trochu ctí pokračovat v této činnosti a nenechat ji padnout v zapomnění. A co mi to přináší? Uznání od spoluobčanů ale pak už jen spousty a spousty starostí.

Člen SDH Tehovec

Jakou akci pořádanou SDH v obci považujete za nejvýznamnější?

Každá kulturní a společenská akce je svým způsobem významná. Mezi zajímavé patří například Pálení čarodějnic spojené se stavěním máje.

Z jakého důvodu obci pořádáte kulturní akce?

Převážnou část akcí pořádáme proto, aby se obyvatelé obce mohli společně setkat. S tím samozřejmě souvisí i nějaký přínos do sborové pokladny.

Pořádáte akce spolu s jinými spolky v obci? Pokud ano, s jakými?

Mnoho akcí pořádáme společně s kulturní komisí obce. Není dobré, když vše pořádá pouze jedna složka. Každý má své příznivce i nepřiznivce. Když je akce pořádána společně, sejdou se všichni.

Spolupracujete s ostatními SDH ve vašem okolí? Pokud ano, s jakými a jak často?

Samozřejmě spolupracujeme s okolními sbory v rámci okrsku. Spřátelené sbory máme však i v jiných okresech a krajích. Pravidelně spolupracujeme s našimi kamarády z Rakouska, Německa, Polska a Ukrajiny.

Co pro vás členství ve SDH znamená a co Vám to přináší?

To je snad nejtěžší otázka. Začátek byl prostý. Stejně jako ostatní vrstevníci na vesnici jsem k hasičům vstoupil. Stal jsem se členem soutěžního družstva, ve svých 28 letech jsem byl zvolen do čela dobrovolných hasičů v Tehovci, v osmdesátých letech se nám podařilo vybudovat Hasičský dům a získat CAS 32 na podvozku T148 tehdy od „profiků“. V roce

1991 jsme poprvé vyjeli s mládeží do ciziny. V roce 1994 jsme uspořádali 1. Mezinárodní setkání hasičské mládeže v Tehovci a myslím, že i v republice), v roce 2006 jsme získali úplně novou CAS 24 na podvozku MAN postavenou podle našich představ. V letošním roce připravujeme pořádání již 6. Mezinárodního setkání hasičské mládeže. Dobrovolná „hasičina“ se stala mým velkým koníčkem, kterému jsem obětoval mnoho. Na druhou stranu jsem moc rád za to, že se nám práce daří a máme možnost cestovat po Evropě za svými kamarády v jiných zemích.

Člen SDH Všešary

Jakou akci pořádanou SDH v obci považujete za nejvýznamnější?

rozsvěcení Vánočního stromu s mikulášskou nadílkou, kde se pravidelně schází tak 100 dětí. Je to tedy na naše poměry celkem velká akce, kdy na konci děláme ohňostroj.

Z jakého důvodu obci pořádáte kulturní akce?

Kromě hasičů v obci nikdo jiné akce nepořádá. Právě to byl důvod, proč jsme znovu rozjeli hasiče. Ve Všešarech mají hasiči tradici od roku 1901. Po revoluci v roce 1989 skončili. A my jsme to v roce 2006 jsme znovu obnovili činnost SDH a v roce 2008 jsme znovu obnovili činnost jednotky. Vedlo nás k tomu právě to, že se v obci nic nedělo, nepořádali se dětské dny, čarodějnice, nic. Zavřela se i hospoda, kde jsme se scházeli, a tudíž jsem se s ostatními obyvateli nevidal už vůbec. Ze začátku jsme to neměli lehké, často jsme lidem byli pro smích a dneska tyhle lidi přijdou a řeknou, hele za vámi je vidět kus práce.

Pořádáte akce spolu s jinými spolky v obci? Pokud ano, s jakými?

Ano, pořádáme akce s fotbalisty. Je to hlavně kvůli tomu, že nemáme k dispozici žádný prostor a fotbalisti mají k dispozici fotbalové hřiště. Pořádáme například dětský den, kdy fotbalisti nabídnou volný prostor a my pořádáme hry a akce pro děti.

Spolupracujete s ostatními SDH ve vašem okolí? Pokud ano, s jakými a jak často?

Ano. Díky dělení Prahy-východ do okrsků s okolními sbory často spolupracujeme. A musím říct, že to funguje skvěle. Náš okrsek nyní sdružuje deset sborů, které spolu opravdu tráví spoustu času a mají vztahy na úžasně úrovni. Kdykoliv je potřeba si navzájem pomoci, tak si bez problémů pomůžeme. Pořádáme společně i okrskový ples, kdy se všichni sejdem. Mě osobně štvalo, že se vždycky potkáme při práci, ale nikdy ne při zábavě. Návštěvnost bývá okolo 150-200 lidí. Máme z toho finanční příjem, hlavně máme příležitost se všichni potkat. Hodně nás ten ples všechny sdružil. Těch akcí bývá tak okolo pěti za rok.

Co pro vás členství ve SDH znamená a co Vám to přináší?

V určitých ohledech mi to přináší přesvědčení, že jsem schopen kdykoliv někomu pomoci. Za další mi to přináší dobrý pocit, někdy by se dalo říct i pocit hrdinství, že někomu pomůžu. Nejvíce to bylo vidět při povodních, je hezký, že ty lidi pak přijdou a poděkují mi. Taky se rád koukám, jak se ten sbor posouvá, že jsme někde jinde, než když jsme začínali. Že je zámou vidět nějaká práce. Teď když se podívám do hasičárny a porovnám to s těmi deseti lety, tak tam stojí tři auta, mám oblečeno čtrnáct lidí a jednotka je schopná. Hrozně mě baví vést lidi, i když to občas není jednoduché. Já vždycky říkám, že u hasičů musí v jednotce vládnout těžká diktatura, tam žádná anarchie neexistuje. Snažím se s lidmi vycházet, ale jsou meze, za který nelze zacházet. Co mi na druhou stranu vadí, že jsem se zatím setkal jenom s tím, že zaměstnavateli vadily mé výjezdy k požárům během pracovní doby a měl jsem kvůli tomu problémy. Zaměstnavatel má ze zákona povinnost mě k výjezdu pustit, na druhou stranu ho nic jiného nenutí, nemá za to žádné výhody, bonusu.